

megafon

Tiskana izdaja portala Megafon.si - št. 82 - I. IV - 21. februar 2025

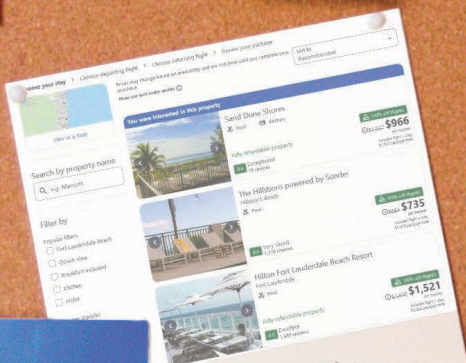
PRIJAVA
RAZPIS!

ZADENI
NA
LOTU!

MAŠ TO!

RAZGOVOR
TOREK

NASLEDNJE
LETO!!

NEREALNA PRIČAKOVANJA

kolumna

**DeepSeek
proti
OpenAI**

stran 19

kultura

**začetek konca
slovenskega
filma?**

stran 20

intervju

**mladi skozi
barvite
fitre**

stran 14

lokalno

**nočnega
življenja
v Istri ni**

stran 5

Po Janši – Janša!

Parlamentarna demokracija kot diktatura kapitala

I Jaka Virant

»Danes je petek!« je odmevalo po ljubljanskih ulicah vsak petek med aprilom 2020 in aprilom 2022, ko so kolesarski protestniki zahtevali odstop vlade Janeza Janše. Pretekli petek so se ponovno, tokrat v občutno manjšem številu in z manj kolesi, zbrali pred sedežem vlade, vendar niso zahtevali odstopa, temveč so predstavnikom vladajočih strank predali pismo. »[D]anes nismo tukaj, da bi 'rušili vlado' ali podpirali oportunistične napade opozicijskih strank. Obratno. Tukaj smo zato, ker nas iskreno skrbi za prihodnost in za razplet naslednjih volitev. V ZDA in mnogih državah po svetu lahko ta hip spremljamo, kako vlade, ki pozabijo na obljube volivcem in se pustijo pretentati interesom kapitala, s tem tlakujejo pot na oblast skrajnemu totalitarizmu. Leta 2022 je z nastopom vaše vlade večina Slovenije dejansko verjela v možnost boljše politike prihodnosti.«

V sporočilu političnim elitam, političnim preigravalcem in služabnikom interesov kapitala so zapisali še: »Dovolj je bilo popuščanja interesom elit, ki jim resnična demokracija nikoli ne bo intimna opcija, ki jih zanima le ohranjanje statusa quo, lasten dobiček in ožemanje 'amorfne gnote'. Dovolj je bilo političnih preigravanj, preloženih časovnic in vnaprej kompromisnih ukrepov, ki seveda pozanjejo kritiko z vseh strani.«

Ostrobasedno sporočilo, a ne zahteva po odstopu vlade, je nastalo kot odziv iniciative Glas ljudstva, ki jo sestavljajo vodje kolesarskih protestov, na neizpolnjevanje predvolilnih obljub, ki so se jim zdajšnje koalicijske stranke zavezale pred volitvami. Glas ljudstva ocenjuje, da je vlada od 122 predvolilnih zavez izpolnila le 12, prelomila pa 15 zavez. Najočitneje so vladajoči besedo požrli na področjih, ki bi lahko škodila interesom kapitala. A to je bilo, kljub temu da je Glas ljudstva po volitvah »dejansko verjel v možnost boljše politike prihodnosti«, pričakovano.

Predsednik vlade Robert Golob je namreč predstavnik interesov kapitala, česar ni nikoli skrival. Njegova pot na čelo izvršne oblasti v Sloveniji se je namreč začela z napadom Janševe vlade na tržni delež Golobovega podjetja na energetskem trgu. Nič manj pomenljivo ni, da je na Golobovo politično platformo med prvimi stopil Janšev politični zaveznik še iz časa odcepljanja Slovenije, tihotapljenja orožja in

privatizacije javnega bogastva, Anton Krkovič. A ne pustimo si zatavati v polje političnih osebnosti – materialni pogoji življenja ljudi v Sloveniji in po svetu zaradi protičloveških politik niso vsak dan slabši zato, ker je Robert Golob zlobnež. Ali vsaj ne zgolj zato. Niti se družbene razlike iz dneva v dan ne zastrujejo, ker so Janez Janša, Donald Trump, Joe Biden, Kid Starver ali kdo drug od politične elite parlamentarnih demokracij, zlobneži. Ali vsaj ne zgolj zato. Vse to je posledica načina vzpostavljanja fantomske demokracije po drugi svetovni vojni na tako imenovanem razvitem zahodu.

Parlamentarna demokracija temelji na svobodni vesti vsakega poslanca – torej poslanec deluje v lastnem interesu in ne v interesu svojih volivcev. Njegov mandat ni vezan na zaveze, ki jih je dal volivcem, temveč na njegovo lastno vest, karkoli naj bi že to pomenilo. Lastna vest poslancev predpostavlja predvolilno kampanjo posebne vrste – kampanjo absolutnih puhlic, neverjetnih obljub in predvsem kulturnega boja. Takšna vrsta političnega imaginarija pa vsako parlamentarno demokracijo prej kot slej spremeni v kulturno vojno za glasove med dvema strankama kapitala, pri čemer se ena stran zavzema za kulturni konservativizem, druga pa za kulturno mnogoterost. V ZDA, kjer je diktatura kapitala najočitnejša, imamo tako strujo modrega kapitala, ki se imenuje Demokrati, in strujo rdečega kapitala, ki se imenuje Republikanci. Pri nas imamo stranko rumeno-modrega kapitala, ki je izšla iz predvojnih antikomunistov, vojnih dobičkarjev in povojnih diktatorčkov, ki jo imenujemo Janšistična stranka, in na drugi strani stranko rdečega kapitala, sestavljeno iz predvojnih rdečih buržujev in pri-

vatizacijskih dobičkarjev, ki jo imenujemo Antijanšistična stranka.

Značilnost parlamentarne demokracije je tudi, da predvolilna kampanja traja ves čas od enih do drugih volitev in ne samo v zakonsko predpisanem času predvolilne kampanje. Temu denimo služi kulturni boj med koalicijo in opozicijo ob kulturnem dnevu ali še aktualnejše ob razpravi v parlamentarnem odboru o alkoholu v izobraževalnih ustanovah. Predvolilna kampanja je tudi kolesarsko protestiranje med Janševo vlado – pa naj se kolesarji tega zavedajo ali ne. Predvolilna kampanja je tudi zdajšnje protestiranje Glasu ljudstva, naslednikov kolesariata, kljub temu da v mastnem tisku zagotavljajo: »EDINA PRAVA PREDVOLILNA KAMPANJA BODO URESNIČENE OBLJUBE«. Protestno pismo s seznamom neizpolnjenih predvolilnih obljub bo namreč vlada uporabila za to, da dobro leto pred volitvami začne obljube – seveda tiste, ki ne škodijo preveč interesom kapitala, to je financiranjem strankarske kampanje – izpolnjevati in jih obešati na velik zvon. Če bi jih izpolnili prej, bi na njih volilna baza že pozabila. Hkrati se bo Glas ljudstva lahko repenčil, da je mogoče družbo spreminjati na bolje z miroljubnimi protesti in s tem še dodatno zastrl razredni boj.

Materialne okoliščine izkoriščanega razreda se bodo kljub izpolnitvi vseh liberalnih zavez, ki so jih koalicijske stranke obljubile Glasu ljudstva, slabšale, medtem ko se bo svobodna gospodarska pobuda svobodno in nezadržno širila. Razredu, ki na volitvah odloča, pa bo ostala na izbiri janšistična policijska represija s kemičnimi sredstvi in antijanšistična represija brez kemičnih sredstev. Če bi volitve lahko kaj spremenile, bi jih že prepovedali. “

ujeto v mrežo

Bumbyka69
@bumbyka69

Folgen

Danes let sem bla stara ko sem zvedla, da v zda mora zenska, ki je pravkar rodila placat 39\$, da lahko v roke vzame svojega novorojenčka 🤔 povejte se vec o tem kak je amerika super 🤔🤔

21:09 · 27 Jän. 25 · 3 250 Mal

Naj bo tako. **Anita**

Tako je bilo v petek. **Glas ljudstva**

Ste tudi sami posneli kako zanimivo, nenavadno ali lepo fotografijo? Delite jo z nami in jo pošljite na: razglednice@megafon.si
Sprejemamo tudi video posnetke.

A kdo sredi zime pogreša »šlape?« **Zupi**

A ima CGP nov slogan? **Bojan**

Ustav(lje)ne spremembe

Blaž Omahen |

Februarska redna seja se tokrat začenja nekoliko kasneje kot običajno, na sporedu bo namreč šele 3. marca. Prvič bo na njej sodelovala tudi nova poslanska skupina. Prebežnikoma in prebežnici iz največjih dveh poslanskih skupin je namreč le uspelo ustanoviti svojo poslansko skupino. Ta se sicer ne imenuje Demokrati, kot so sprva načrtovali, temveč gre za poslansko skupino nepovezanih poslancev. Predsednica državnega zbora Urška Klakočar Zupančič je pravo vzela v svoje roke in poslovnik raztolmačila drugače kot parlamentarna zakonodajno-pravna služba. Logar je nad odločitvijo sicer izrazil nezadovoljstvo, a zatrdil, da v praksi to za njih ne spreminja ničesar. Zaenkrat trojici tudi še niso dodelili nikakršnih mest v delovnih telesih državnega zbora.

Na redni seja bodo med drugim obravnavali predlog za začetek postopka za spremembo ustave. S to temeljno listino se je ta teden tudi že ukvarjala ustavna komisija pod vodstvom Jožefa Horvata, ki je v preteklosti večkrat imela težave z nesklepčnostjo. Po skoraj treh letih od zadnjih volitev se zdi, da se ustavne spremembe bolj ustavljajo kot uveljavljajo. Oktobra 2022 je premier Golob na to temo sklical posvet vseh parlamentarnih strank. Spremembe so takrat razvrstili v tri faze sprejemanja glede na težavnost konsenza. Med najenostavnejšimi so se znašli prenos imenovanja sodnic in sodnikov na predsednico države, objava občinskih dokumentov v uradnem listu, sprememba delovanja ustavnega sodišča ter poenostavitev postopka imenovanja vlade. Zadnje je takrat izrecno podprl tudi predsednik SDS Janez Janša. Golob je kot

manj verjetno ocenil spremembo volilnega sistema, med najmanj verjetne spremembe pa je uvrstil ustanovitev pokrajin ter ukinitve državnega sveta.

Na redni februarско-marčevski seja bodo tako glasovali o začetku sprememb za poenostavitev imenovanja vladne ekipe. To pristojnost bi predlagatelji prenesli na predsednico republike, s čemer pa bi odpravili tudi najljubše orožje opozicije – interpelacijo zoper posameznega ministra ali ministrico. Ustavna komisija sicer predloga ni podprla z ustrezno večino, a bo o tem nazadnje odločala devetdeseterica. Koalicija se je pri spremembah v preteklosti zanašala predvsem na glasove Nove Slovenije, ki pa sedaj poudarja, da je za ustavne spremembe v tem mandatu že prepozno. Predsednik ustavne komisije in poslanec NSi Jožef Horvat kot glavni razlog oziroma izgovor za nepodporo spremembam navaja načeto zaupanje do koalicije.

Bolje kot poslanskim spremembam ustave pa vsaj zaenkrat kaže predlogu civilne družbe, ki se zavzema za vpis gotovine v ustavo. Državnemu zboru so predložili več kot 50.000 podpisov podpore predlogu, ki bi uveljavil gotovino kot ustavno kategorijo. Predlog je ustavna komisija prejšnji mesec podprla soglasno. Strokovno skupino na to temo je vodil nekdanji premier Miro Cerar, ki je dejal, da gre za zelo specifično določbo, a da ima zakonodajalec navsezadnje pri določanju ustavne materije razmeroma proste roke. Čeprav se bo gotovina očitno prej znašla v ustavi, kot bo iz nje črtan državni svet, jo bo kljub temu še vedno potrebno najprej zaslužiti. ☞

Več kot šest milijonov za prenovo Libertasa

U. R.
grafika: ARP STUDIO

V Koprju se bo v prihodnjih tednih začela prenova nekdanjega skladišča soli Libertas, ki naj bi do leta 2026 zaživel kot sodobno kulturno stičišče. Mestna občina Koper obljublja, da bo projekt omogočil razmah sodobne umetniške prakse in dvignil kakovost bivanja, a obenem ne manjka vprašanj o smiselnosti tako visokih vlaganj v kulturni sektor.

Nova vsebina za staro stavbo

Obnova Libertasa bo mestu prinesla 3.678,90 kvadratnih metrov prenovljenih površin, od tega skoraj polovico notranjih prostorov. V njih bodo urejeni koncertna in gledališka dvorana, galerija, večnamenska avla ter zunanje prireditvene površine. Po besedah župana Aleša Bržana bo Libertas postal »epicenter kreativnih industrij« in bo pripomogel k razvoju kulturne scene v Koprju. »Prenovljen objekt bo omogočil razvoj gospodarskih in družbenih dejavnosti, kulturnemu sektorju pa omogočil prostor, ki ga močno potrebuje. Prepričan sem, da se bo z možnostjo prirejanja raznovrstnih prireditev povečala atraktivnost starega mestnega jedra, s čimer se bo izboljšala kakovost bivanja naših občanov in občanov,« je poudaril Bržan.

Arhitekti so imeli zahtevno nalogo, kako dolgo in ozko stavbo z zaprtimi fasadami prilagoditi v funkcionalen prostor. Po besedah arhitekta Matjaža Bolčine iz arhitekturne pisarne ARP Studio je bilo to doseženo z »razvojem notranjega odprtega prostora, ki se razvije po prerezu, v večetažne prostore. Ti so osvetljeni z velikimi strešnimi zasteklitvami, ki obiskovalcem nudijo stik z nebom.«

Poleg osrednje vhodne avle, ki bo oblikovana kot notranji trg, bo kulturni center

vključeval še galerijski prostor, večnamensko avlo in zunanja prireditvena prostora, kar po besedah arhitekta omogoča »povezovanje različnih funkcij in ustvarjanje dinamičnega kulturnega okolja«.

Visoka cena in logistični izzivi

Prenova bo stala več kot 6,5 milijona evrov, od tega naj bi 3,47 milijona prispevala Evropska unija, preostanek pa bo krila

bitev tlakov, nazadnje statična sanacija in zamenjava ostrešja. Izvajalec del Klemen Prebevšek iz podjetja Makro 5 gradnje opozarja, da bo zaradi omejenega prostora v bližini obzidja in prometne ceste logistika velik izziv: »Med sanacijo bomo objekt še podrobneje spoznali in skupaj z naročnikom ter projektantom iskali najboljše rešitve za morebitne izzive, ki se bodo pojavili med gradnjo.« S potekom prenove se bodo lahko zainteresirani občani seznanili tudi osebno, kajti izvajalec del jim bo po predhodnem dogovoru omogočil ogled poteka del.

Kdo bo odločal o programu?

Kulturni center bo upravljal Zavod za mladino, kulturo in turizem Koper, pri oblikovanju programa pa bodo sodelovali različni deležniki iz kulturne sfere. Občina trdi, da bo model soupravljanja zagotovil raznoliko in kakovostno ponudbo, a v preteklosti so se v drugih občinah že pojavljale kritike, da tovrstni projekti pogosto zapadejo v zaprt krog izbranih kulturnih ustvarjalcev, kar lahko omeji širši dostop do prostora.

Po besedah predstavnikov občine bo center omogočil široko paleto dogodkov – od koncertov, filmskih projekcij, gledaliških predstav in intermedijskih umetniških dogodkov, do razstav, predavanj in delav-

občina. Čeprav projekt prinaša kulturno oživitev, se pojavljajo vprašanja o ekonomski vzdržnosti in sobivanju z okoljskimi prebivalci. Libertas je umeščen na rob starega mestnega jedra Kopra in kljub turističnemu pedigreju obalnih mest so pritožbe prebivalcev nad hrupom prej pravilo kot izjema.

Gradnja bo potekala v več fazah – najprej bodo na vrsti arheološke raziskave, nato bodo sledila rušitvena dela, potem poglo-

nic. »Zaradi ugodnega mediteranskega podnebja bomo lahko manjše dogodke, kot so literarni večeri ali pogovori ob kavi, organizirali tudi na prostem,« pravijo pri občini.

Spletna stran projekta že omogoča vpogled v zgodovino in načrte za prihodnost, vendar se bo pravo vrednost Libertasa lahko ocenilo šele čez nekaj let – ko bo znano, ali je ta ambiciozni načrt tudi v praksi zaživel tako, kot je bil zastavljen na papirju. **66**

Nočno življenje – kaj je to?

Andraž Velkavrh
foto: megafon

V slovenski Istri se že nekaj let glasno razpreda o nočnem življenju. Tega, z izjemo adventnega časa in posameznih poletnih koncertov med glavno turistično sezono, praktično ni. Mladi se o tem precej pogovarjajo, kljub temu pa očitno premalo storijo, da bi se stvari izboljšale. V primerjavi s preteklostjo se za to ne potrudijo niti lastniki lokalov, ki se v sodobnosti soočajo s številnimi omejitvami, predvsem pa z visokimi stroški.

V primerjavi s sosednjimi državami, pa tudi z ostalimi večjimi mesti v Sloveniji, so obalna slovenska mesta, kar se zabave tiče, obubožana. Na Hrvaškem ima skoraj vsaka občina manjšo diskoteko oziroma bar, ki deluje dolgo v noč. Tako je tudi v bližnjem Trstu ter v dveh največjih slovenskih mestih, Ljubljani in Mariboru. V slednjih se precej dogaja tudi med delovnim tednom, saj gre za univerzitetni mesti, kakršno je tudi Koper. Kljub temu na koprski občini odgovarjajo, da gre za bistveno večji mesti, v katerih lahko ponudniki večje število obiskovalcev pričakujejo prek celega leta in ne le v času turistične sezone. Povečano število obiskovalcev posledično omogoča ekonomsko vzdržnost klubov in lokalov, ki lahko tako obratujejo med tednom.

Med večjimi problemi naj bi bil tudi ta, da so se potrebe mlajše generacije skozi čas spremenile, saj ta prosti čas raje preživlja na družbenih omrežjih ali pa na manjših zasebnih dogodkih. Ali je slednje posledica ali vzrok, težko špekuliramo.

Na ankaranski občini so zapisali, da bi morali mladi sami podati več pobud pri mladinskih organizacijah (dijaških in študentskih) in v centrih za mlade, saj težko verjamejo, da jim slednji ne bi bili pripravljeni pomagati. Društvo, ki se na obali zavzema za zabavo mlajših, je Tovarna kul-

ture. Njihova predsednica Eneja Božič pravi, da so mladi lahko upravičeno zaskrbljeni, saj se v slovenski Istri zvečer ne dogaja prav veliko: *»Nove generacije so se navadile na življenje brez nočnega življenja. Včasih si lahko plesal do treh, potem si šel še kaj pojest. Danes je to nepojmljivo, saj ni prostorov, ni dogodkov, vse se zapira ob 23. uri. Zdi se mi, da smo bili mladi nekaj let na stranskem tiru, zdaj pa se v sodelovanju s koprsko občino dela v smeri, da bi se stvari izboljšale. Odprti so za predloge, saj je težnja po tem vse močnejša.«*

Tako kot vsaka gospodarska dejavnost se tudi gostinska ponudba prilagaja povpraševanju. Podjetja ne morejo poslovati zgolj na podlagi upanja, da si bodo ljudje nočne zabave zaželeli večkrat kot v obdobju, ko so bili ponudniki zaradi premajhnega števila obiskovalcev prisiljeni zapreti vrata svojih lokalov in klubov. V preteklosti so bile razmere drugačne, saj je bilo manj regulacij, nižji pa so bili tudi obratovalni stroški, od najemnin do obratovalnih dovoljenj, včasih celo ni bilo potrebe po varnostni službi. Poleg tega ne gre zanemariti tudi vprašanja miru in sožitja z lokalnim prebivalstvom, ki v manjših krajih preglasnim dogodkom v nočnih urah gotovo ni naklonjeno.

V odloku Mestne občine Koper o poslovnem času trgovin in gostinskih obratov lahko preberemo, da obstaja možnost podaljšanja obratovalnega časa do 4. ure, če gre za gostinski lokal z dodatno ponudbo, ki vsebuje zabavni program, glasbo ali igre na srečo. Kot so zagotovili na MOK, od junija 2023 do danes za to niso prejeli niti ene vloge. Prejeli so samo prošnje za prilagojene odločbe, in sicer za obdobje enega leta, za sezono ali pa enkratni dogodek. Takšnih so skupno prejeli 209, odobrili pa 93, pa še to za obratovalni

čas do druge oziroma tretje ure zjutraj. Možnosti torej so.

Na splošno so do 3. ure lahko odprti lokali v večnamenskih oziroma trgovskih poslovnih objektih, do 2. ure pa restavracije, okrepčevalnice in osmice. Barom, ki gostom nudijo pretežno pijačo, pa smejo odobriti obratovanje zgolj do 24. ure.

Pogovarjali smo se tudi z lastnikom enega od novo odprtih lokalov v slovenski Istri, ki je prejel dovoljenje za organizacijo zgolj štirinajstih dogodkov s podaljšanim časom do druge ure zjutraj na leto. Od kod številka 14, še naprej ostaja uganka.

The Club Belveder, The City, Osare, Tivoli, Ambasada Gavioli so le nekatere od številnih zaprtih diskotek. Kam pa gredo mladi lahko danes? V Kopru se pravkar lotevajo velike naložbe v temeljito prenovu nekdanjega skladišča soli Libertas, kjer sta predvidena dva prireditvena prostora, a vsebine zanj še niso povsem določene. Še vedno sta aktivna CMK (Center mladih Koper) in Snack Bar ter tudi ostali bari, kot so Bellavita, Barba, Rifugio, Pub 33, Byron.

V Izoli za tovrstno ponudbo skrbi javni zavod Center za kulturo, šport in prireditve Izola, glavno dogajanje pa je osredotočeno na poletje, ko prirejajo tradicionalni Ribiški praznik ter Praznik oljk, vina in rib, ki pa ju težko razumemo kot enakovredno zamenjavo za diskoteke ali klube. V Ankaranu mladim vsako leto namenijo sredstva za organizacijo kulturnih in zabavnih dogodkov, snujejo pa mladinsko središče, ki bo ponujalo prostor skozi vse leto.

Vsekakor bo zelo zanimivo videti, kako se bodo stvari odvijale v prihodnje. Želimo si le, da bi se besedna zveza *»nočno življenje«* za začetek sploh vrnila v slovar *»slovenskoistrskega«* jezika. “

Vabljeni na
otvoritev pop-up
GordanaGO decor!

Pridružite se nam **8. marca v
Kidričevi ulici 22a**, kjer bomo
odprli vrata naše nove **pop-up trgovine!**

Z veseljem vam sporočamo, da bomo svojim
strankam ponudili široko izbiro oblikovanih daril
in čudovitih rož, idealnih za obdarovanje
ob bližajočem se Dnevu žena.
Na voljo bodo unikatna darila, ki bodo
razveselila vsako žensko!

Veselimo se vašega obiska.

GoDecor – kjer ljubezen
do daril sreča umetnost
oblikovanja.

GO
GO

03
08

GordanaGo
decor

Za naročilo pokličite na 064 272 882

GoDecor oblikovanje daril baloni dekoracija butična cvetličarna

megafon tv

Izpostavljam izbrane vsebine na Megafon TV - Televiziji Slovenske Istre:

21. februar - petek

18:00 : Pregled tedna - kratke novice iz Istre

22. februar - sobota

18:00 : Pogled nazaj - zgodovinska oddaja
Zgodbe iz doma za ostarele, 2. del

24. februar - ponedeljek

18:00 : In vivo veritas - pogovorna oddaja
Elena Filipič in Selina Lešek o šolah, ki jih v Kopru ni več

25. februar - torek

18:00 : Tema tedna
Novo pokopališče v Ankaranu

26. februar - sredo

18:00 : Kulturni raport - oddaja o kulturnih dogodkih
Glasbeni akvarij: Sara Korošec in Blaž Gracar
20:00 : Ilin ... Akcija! - oddaja o filmu
Kaj je etnografski film?

27. februar - četrtek

20:00 : Ad hoc - krajši intervjuji
Klara Beltram, moderni orakelj in medij

28. februar - petek

18:00 : Pregled tedna - kratke novice iz Istre

1. marec - sobota

18:00 : Pogled nazaj - zgodovinska oddaja
Palače Kopra

3. marec - ponedeljek

18:00 : In vivo veritas - pogovorna oddaja
Emil Zonta, legendarni producent Radia Koper

4. marec - torek

18:00 : Tema tedna
Pustovanje v slovenski Istri

5. marec - sredo

18:00 : Kulturni raport - oddaja o kulturnih dogodkih
.čunfa v 2. Skici
20:00 : Ilin ... Akcija! - oddaja o filmu

7. marec - petek

18:00 : Pregled tedna - kratke novice iz Istre

8. marec - sobota

18:00 : Pogled nazaj - zgodovinska oddaja
60 let skupine Kameleoni

Ste zamudili katero od preteklih oddaj? Brez skrbi!
Vse oddaje Megafon TV so dostopne na YouTube kanalu Megafon TV (@megafontv7404)

K U L O T U R N I K N A P L O V E D N I K

22. 2., 11:30, Lutkarnica, Koper

Lutkovna predstava za otroke: Zgodbe na gumbe (Lutkovno gledališče Zapik)

22. 2., 19:30, Gledališče Tartini Piran

Gledališka predstava: Skoraj profi teater – Milost v imenu ljudestva (produkcija KD Wika, Šempas)

22. 2., 20:00, Gledališče Koper

Gledališka predstava: Da sam ptica (Tarik Filipović & Daria Lorenci Flatz)

22. 2., 21:00, Figa rock Bar, Koper

Koncert: Jure Lesar in Krila ptice (pop rock)

22. 2., 22:00, Canava House, Izola

Večer elektronske glasbe: Alessio w/ Alex Cvetkov (house, techno)

23. 2., 18:00, Gledališče Tartini Piran

Gledališka predstava: Pegule (gledališka komedija z glasbo Iztoka Mlakarja, produkcija AP)

25. 2., 10:00, Mediadom Pyrhani, Piran

Počitniški program za otroke: Projekcija risanke Roza in kamena škratinja (K. N. Holmback, Danska, 2023)

25. 2., 18:00, Center mladih Koper

Mavrična druženja v Kopru (LGBTQ druženje)

25. 2., 18:00, Gledališče Koper

Pogovor o branju z gostjo Ano Svetel o zbirki Steklene stene

26. 2., 10:00, Mediadom Pyrhani, Piran

Počitniški program za otroke: Lutkovna predstava Mehurčki (po O. Župančiču, produkcija Gledališče Bičikleta)

26. 2., 17:00, Mladinski center Markovec City, Koper

Cikel delavnic: Podcast s Katjo Stojnić (produkcija podcasta)

26. 2., 20:00, Center mladih Koper

Stand up večer: Bunga #56 – Jurij Kaluža, Luka Pogačnik, Matevž Baloh, Ajda Peternel, povezuje Alen Mastnak

27. 2., 10:00, Mediadom Pyrhani, Piran

Počitniški program za otroke: Projekcija filma Tartinijev Ključ (V. V. Anžlovar, Slo, 2024)

27. 2., 17:00, Osrednja knjižnica Srečka Vilharja Koper

Pravljica ura z Valerio Kraševac: Skrivnost Kristalnega potoka

28. 2., 11:00, Bonifika, Koper

15. Istrska pustna povorka

28. 2., 20:00, Ukmarjev trg, Koper

Zemljotres & Tequila

28. 2., 20:00, Center mladih Koper

Ozimnica: Karaoke večer

28. 2., 17:30, Kulturno in turistično društvo Šavrinke, Gračišče

Kulturni dogodek: Melodija šavrinske duše – Odmevi preteklosti v razstavi, glasbi, poeziji

28. 2., 20:00, Kulturni dom Izola

Gledališka predstava: Prebrisane male laži (gledališka komedija)

1. 3., 11:00, Lonka, Izola

Pustovanje v Izoli: Predaja ključa pustnim maskam, animacijski program za otroke in koncert zasedbe Dejan Dogaja (pop)

1. 3., 16:00, Avditorij Portorož

Maškare za otroke: Gledališka predstava Slon Vipko s čarobno tipko

1. 3., 20:00, Gledališče Tartini Piran

21. Veliki pustni ples: Štirje letni časi + De Peachkiss band (funk, pop, rock) & Adriano Roy DeeJay (house, disco)

1. 3., 20:30, Center mladih Koper

Pustni koncert: Beatles Legendado (rock/pop)

1. 3., 21:00, Hangar bar, Izola

Pustni koncert: Hot Keys band (rock'n'roll, blues), Bojan Jurjec (pop rock)

6. 3., 17:00, Center mladih Koper

Delavnica izdelovanja stripov (društvo Wizards of Istria)

»Najprej pogledam, če je v bližini stadion«

- Benjamin Lakošeljac, atlet

Ana Zupan
foto: osebni arhiv

Izolan Benjamin Lakošeljac je nedavno dopolnil osemnajst let, a te prelomne obletnice, ko se večina najstnikov odloči za veliko praznovanje, ni obeležil tako kot marsikateri drug novopečeni polnoletnik. Nekaj dni po rojstnem dnevu ga je namreč čakalo Balkansko atletsko prvenstvo v Bolgariji, kjer je tekmoval v teku na 800 metrov. Ker je pred tem bolehal za gripo, je imel le dva tedna za pripravo. Da, prioritete ima jasno zastavljene in v pogovoru se je res opazilo, kako strasten je do atletike. Na omenjenem tekmovanju je dosegel drugo mesto. »Trust the process,« [»Zaupaj v postopek,« op. a.] si mora vedno znova ponavljati, je priznal, saj ima visoke cilje.

Lansko leto, ko je Balkansko prvenstvo na prostem potekalo v Mariboru, si je priboril naziv državnega prvaka. Takrat je tekmoval v kategoriji U18 (kategorija za mlade do dopolnjenega 18. leta starosti), sedaj pa nastopa v kategoriji U20, kar pomeni, da se bo meril s tekmeči, ki so tudi leto dni starejši od njega.

Novembra je Benjamin postal »najatlet sezona« v kategoriji mlajših mladincev in mladink. Naziv mu je podelila Atletska zveza Slovenije. »To sem pričakoval, saj sem podrl dva državna rekorda. Na Evropskem prvenstvu sem bil najboljši moški od Slovencev. Tekmovali smo v Banski Bistrici na Slovaškem, kjer sem pristal na 4. mestu. Do stopničk so mi zmanjkale tri stotinke.«

Na 800 metrov Benjamin teče eno minuto, 48 sekund in 34 stotink. Za primerjavo: olimpijska norma je ena minuta, 44 sekund in pol, torej je od norme počasnejši za štiri sekunde. Njegov cilj je napredovati, biti vsako leto boljši in se ne primerjati z

drugimi, saj ima vsak svojo pot. Morda tudi zato v svetu atletike nima vzornika. Želi pa si, da bi bile del njegove poti tudi olimpijske igre leta 2028, za kar pridno trenira. Treningi načeloma potekajo vsak dan, razen ob ponedeljkih. V torek in četrtek trening opravi sam med poukom športne vzgoje, saj obiskuje športni odderek Gimnazije Koper, ki mu to omogoča. Enkrat na teden je na sporedu trening moči, dvakrat »dolgi tek«, nato pa sprinti in tako imenovani »trash hold« – ko pri treningu ne presežeš svojega maksimuma, ampak si na meji z njim. Je član Atletskega društva Nova Aurora. Pozimi trenirajo v dvorani, konec aprila pa začnejo trenirati na stadionu.

Prvo medaljo je osvojil na državnem prvenstvu, ko je obiskoval deveti razred osnovne šole. S tekom nasploh pa se je začel ukvarjati v sedmem razredu. Pred tekmami ima navado, da se zjutraj odpravi na tek, pripravi pa se tudi mentalno. »Skoncentriram se na to, da dam vse od sebe.« Izvaja vizualizacijo, pred startom pa rad posluša pesmi raperja Eminema. Preden je začel teči, je Benjamin treniral ping pong, v katerem je bil dober, a ta šport ni bil zanj, pravi. Preizkusil se je tudi v nogometu, pri katerem je izstopal prav po svoji sposobnosti teka. Ko je začel s treninki atletike, je bil njegov cilj, da z njihovo pomočjo postane boljši v nogometu, a se je nato našel prav v teku.

Na intervju je prišel takoj po pouku, v belih supergah, širokih kavbojkah in bordo puloverju. Zadnja ura, ki jo je imel, je bila matematika. Po zaključeni gimnaziji se bo morda vpisal na študij finančne matematike ali na Fakulteto za šport. »Definitivno bom izbral študij v Ljubljani, saj sem tam del

atletskega kluba, s katerim hodim na priprave in se mu bom kasneje priključil. Pri atletiki je pomembno, da imaš skupino, s katero treniraš, da lažje napreduješ,« je povedal. Trenutno mu usklajevanje šole in atletike ne predstavlja večjih težav, a je v času priprav in prvenstev to lahko zahtevno zaradi povečane odsotnosti od pouka. »Če se potruдиš, gre.« Za hobije pa nima časa, je priznal in tako tudi za sprostitve namesto serij – ki »trajajo predlogo« – raje pogleda kakšen film.

Ko sem z njim poskusila spregovoriti tudi o bolj sproščenih temah, nepovezanih z atletiko, so se njegovi odgovori vseeno vračali tja. Na vprašanje, katero čudežno moč bi imel, če bi lahko imel katerokoli, mi je seveda odvrnil, da bi »še hitreje tekel«. Ko pa sem ga prosila, da se opiše s tremi besedami, je odvrnil: »Hiter. Nepredvidljiv. Vztrajen.«

Če bi moral do konca življenja jesti eno hrano, bi bila to *pašta*, ki si jo z različnimi omakami večkrat pripravi. In če denar ne bi bil ovira, bi potoval v lepe kraje. Sanjske destinacije sicer nima in na letalu mu ni všeč, bi pa namesto glasnih velemest raje izbral izlet v naravo. »Prva stvar, ki jo sicer pogledam, ko sem drugje, je, če je v bližini atletski stadion,« je priznal.

Seveda pa ima vseeno tudi nekaj lastnosti »tipičnih« najstnikov. S prijatelji se včasih odpravi zvečer ven v mestni center Izole ali pa v Ljubljano, kjer ima punco. Spoznala sta se na atletskih pripravah, saj se tudi ona resno ukvarja z atletiko, večkrat pa tudi skupaj trenirata. Na trening je odšel tudi kmalu po intervjuju, saj je kljub temu, da je bil ponedeljek, ko ponavadi treningov nima, ta dan trening vseeno bil na sporedu. “

Delfini v slovenskem morju

Ana Zupan
grafika: nb

Konec lanskega leta je bil v Kopru in Izoli opažen navadni delfin, ki je v celotnem Jadranu sicer redek. V začetku letošnjega leta pa je odrasel progast delfin nasedel v laguni pri Lignanu.

Po podatkih društva Morigenos, slovenskega društva za morske sesalce, so delfini v Tržaškem zalivu in v slovenskih vodah stalno prisotni. Najpogostejša vrsta je velika pliskavka. Ta stabilna populacija šteje približno 150 živali, kar se v zadnjih dveh desetletjih ni bistveno spremenilo. Na obisku v Koprskem in Piranskem zalivu se pogosto znajdemo v njihovi bližini, saj so to območja, ki so njihov dom. Delfini v severnem Jadranu nimajo sezonskih selitev, zato je njihova prisotnost mogoča skozi vse leto in v vseh delih dneva. Opazovanje delfinov pa vseeno ni vedno zagotovljeno, saj se premikajo po širokem območju. Tako jih lahko presenetljivo opazimo celo ponoči, ko njihovo prisotnost razkriva zvok, čeprav jih morda niti ne vidimo.

Ker jih pogosto obravnavamo kot bioindikatorske vrste, lahko njihova prisotnost razkriva sposobnost okolja, da podpira večje plenilce. A opozoriti velja, da njihova prisotnost ne pomeni nujno čistega in zdravega ekosistema. Sploh v severnem Jadranu in Tržaškem zalivu je prisotna cela paleta človeških dejavnosti – ribištvo, akvakultura, ladijski promet, pozidava obale, turizem, ki pušča posledice, kot so mehansko onesnaženje s plastiko ali zvočno onesnaženje. »Delfini so občutljivi na podvodni hrup, saj ta moti njihovo komunikacijo, orientacijo in iskanje

hrane. Iz nekaterih območij jih prežene, v skrajnih primerih pa lahko hrup povzroči celo prekinitev komunikacije med mamo in mladičem,« je povedal Tilen Genov, predsednik društva Morigenos. Grozi jim tudi občasno zapletanje v ribiške mreže, kar se sicer zgodi pomotoma, saj si ribiči tega ne želijo. Poleti je problematičen pogostejši promet, saj se na morju pojavi več rekreativnih vozil, kot so gliserji, jadrnice in barke. Poleg hrupa lahko pride celo do naletov plovil na delfine, kjer lahko pride do poškodb ali smrti.

Življenjska doba delfinov lahko preseže 50 ali celo 60 let. Imajo počasen razmnoževalni cikel in potrebujejo veliko časa, da dosežejo spolno zrelost. »Ko se skotijo, niso zmožni preživeti sami. Zato ima mati le enega mladiča naenkrat, ta pa potrebuje 3 do 4 leta, da odraste in se osamosvoji, zaradi česar so te vrste tudi bolj občutljive na razne pritiske človeka. Vsaka izguba posameznika pomeni velik udarec za populacijo,« je razložil Tilen Genov.

30. januarja je Slovenija ratificirala sporazum Združenih narodov za zaščito oceanov, ki predstavlja ključen globalni pravni okvir za varstvo odprtega morja. Sporazum sicer še ni stopil v veljavo, saj ga je do zdaj sprejelo le 15 držav – za njegovo uveljavitev pa ga mora najmanj 60. Omogočil bi zaščito 30 odstotkov biotsko najpomembnejših delov oceanov do leta 2030. Postavlja temelje za raziskave in trajnostno uporabo morskih genskih virov ter pravično delitev koristi. Generalna direktorica Direktorata za naravo na Ministrstvu za naravne vire Katarina Groznik Zeiler je ob sprejetju sporazuma dejala, da

ta omogoča tudi učinkovito zaščito ključnih delov oceanov in prispeva k ohranjanju biotske raznovrstnosti v morskih ekosistemih. V društvu Morigenos upajo, da bo sporazum prinesel izboljšanje varstva različnih morskih vrst, vključno s kiti in delfini. »Kar se pa tiče določenih populacij delfinov, kot so na primer tudi delfini, ki živijo pri nas, sporazum zanje verjetno ne bo prinesel sprememb, saj te živali verjetno več časa preživijo v nacionalnih vodah, ki so že zavarovane z domačo in mednarodno zakonodajo,« je dodal Genov.

Delfini so v Sloveniji in Evropi zaščitena vrsta. Nekatera morska območja so zato zavarovana in tam določene človeške aktivnosti niso dovoljene. Plavanje z delfini je zakonsko prepovedano, saj lahko takšno početje živali vznemiri, jih odvrne od njihovega običajnega okolja ali celo povzroči nevarne situacije. Delfini so namreč ogromni in divji morski sesalci, ki merijo tudi več kot tri metre, težki pa so 200 kilogramov in več. V njihovi naravi je, da se grizejo, zaletavajo, skačejo drug po drugem in se vlečejo med seboj pod vodo. S tem bi lahko človeka hote ali nehoti poškodovali. Poleg tega so prenašalci raznih bolezni in virusov.

V 80. letih prejšnjega stoletja se je med orkami, ki so ena od vrst delfinov, pojavil trend, ko so mrtve losose uporabljale kot »klobuke«. Ta nenavaden pojav so prvič zabeležili leta 1987, ko je orka ob zahodni obali ZDA brez očitnega razloga začela nositi mrtve ribe na glavi, s tem pa je sprožila trend, ki so ga druge živali nedavno za nekaj časa spet obudile. Pri navadnih delfinih imamo tudi znan primer vedenjskega trenda, kot je igra z ribami napihovalkami v Indijskem oceanu. Posnetki dokumentarne serije BBC »Spy in the Pod« pa razkrivajo, da se zdi, da se delfini z njimi tudi omamljajo. Napihavalke namreč proizvajajo močno obrambno kemikalijo, ki jo izločijo, kadar se počutijo ogrožene. V majhnih odmerkih se zdi, da ta toksin pri delfinih povzroči »stanje, podobno transu«.

Delfini so, poleg tega da so lahko tudi igrivi, izjemno prilagojeni morski sesalci, ki kljub stalni prisotnosti v severnem Jadranu ostajajo občutljivi na vplive človekovih dejavnosti. Njihova stabilna populacija v slovenskih vodah priča o pomenu zaščitene območij in ohranjanju naravnega okolja, vendar ostajajo za njihovo preživetje in prisotnost ključni izzivi, kot so ladijski promet, onesnaženje in vpliv ribištva. Sprejeti mednarodni sporazumi lahko pripomorejo k boljšemu varstvu oceanov, a je za dolgoročno ohranitev delfinov pomembna predvsem odgovorna raba morja na lokalni ravni. **66**

Oskrba z vodo: svoje še stroka

Ljubljana – Predstavniki Inženirske zbornice Slovenije so na Ministrstvo za naravne vire in prostor naslovili dopis o oskrbi s pitno vodo v 12 primorskih in kraških občinah. V njem pozdravljajo medobčinski projekt, ki obsega tudi povezovalne vodovode, a ta po njihovem mnenju ne zagotavlja dolgoročne rešitve. Zaradi hidroloških podobnosti celotnega območja in možnega hkratnega pomanjkanja vode pri vseh obstoječih virih zaradi podnebnih sprememb menijo, da je za dolgoročno zanesljivo oskrbo v regiji treba zagotoviti dodatni strateški vodni vir oziroma večji vodni zadrževalnik, kar so ministrstvu tudi predlagali. Občine so sicer že razmišljale o možni lokaciji zadrževalnika, med drugim je bil omenjen kamnolom Griža in nekaj drugih lokacij v okolici Kubeda oziroma izvira Rižane. *sta/nb*

Proti spletnim goljufijam

Koper – Na policijski upravi Koper so kot prvi v državi ustanovili delovno skupino za preiskovanje spletnih goljufij. Kot so navedli na novinarski konferenci, so policisti na tem območju lani zabeležili 190 primerov spletnih goljufij, v katerih so bili posamezniki ogoljufani za skupaj več kot dva milijona evrov, številke goljufij pa naraščajo: v letu 2022 so obravnavali 71 prijav goljufij, leto pozneje pa 118. V skupini delujejo policisti in kriminalisti specialisti s področja računalniške kriminalitete. Glavni cilji skupine so predvsem hitro odzivanje na prijave spletnih goljufij in poenotenje preiskav z istimi značilnostmi. Trenutno obravnavajo okrog 80 prijavljenih goljufij, katerih skupna škoda znaša okrog 400.000 evrov. Kot opazajo, poti ukradenega denarja največkrat vodi v tujino. *sta/nb*

Pomorski muzej še brez kapitana

Piran – Pomorski muzej Sergej Mašera Piran ostaja brez direktorja, saj komisija ni izbrala nikogar, kljub temu da so trije od šestih kandidatov, prijavljenih na razpis, izpolnjevali pogoje. Kot so pojasnili na piranski občini, v nobenem kandidatu niso prepoznali kombinacije vseh strateških kompetenc, ki jo od direktorja pričakujejo. Razpis bodo ponovili v letu dni. *sta/nb*

Prazne obljube o novem sejmišču

Trst – Projekt prenove nekdanjega sejmišča (nasproti hipodroma) je dokončno padel v vodo. Avstrijski podjetnik Walter Mosser je območje namreč že junija lani prodal eni od drugih italijanskega trgovskega velikanov Conad, po več mesecih ugibanja pa je bila novica o tem končno potrjena. Mosser, ki med drugim v Sloveniji gradi Qlandie, se je projektu prenove v višini okoli sto milijonov evrov odpovedal, s tem pa je mesto poleg obljubljenе prenove celotnega območja, skupaj s kolesarskimi in pešpotmi, »izgubilo« tudi 200 delovnih mest.

Sušilnica blata v Kopru, poletje 2023. S projektom so težave že od začetka.

Poslovnež je območje leta 2017 kupil za 13 milijonov evrov, trgovski center naj bi odprli že leta 2021, rok za dokončanje pa so leta 2022 preložili na 2025. Dela se sicer nikoli niso začela, saj investitor kljub močnim spodbudam občine nikoli ni vložil popolne projektne dokumentacije, kar je predpogoj za pridobitev gradbenega dovoljenja. *pn/nb*

Posušena Marjetica

Koper – Delo v sušilnici komunalnega blata, ki je po več kot enoletni zamudi lani le začela obratovati, stoji že več mesecev. Pri Marjetici Koper so pojasnili, da sušilnica namreč pri delovanju ne dosega pogodbenih parametrov. Dobavitelj naprave, podjetje Lesmarc+ navedbe zanika, saj naj bi naprava potrebne parametra na testiranjih dosegla, kar so naročniku v poročilu tudi predstavili. Marjetica Koper si želi reklamacije naprave, a se je zapletlo s podjetjem, ker je to vmes razglasilo stečaj, bančne garancije pa so v tem času že potekle. Koprski župan Aleš Bržan pričakuje, da bosta investitor in dobavitelj čim prej rešila pogodbe-

ni spor. Medtem je civilna iniciativa na župana Javno naslovila odprto pismo, v katerem mu očitajo neekonomičnost projekta, s katerim so težave že od nakupa. Trdijo, da ni znano, koliko je celotna investicija v sušilnico doslej dejansko stala in kakšna je nastala škoda. Sami sicer ocenjujejo, da je projekt skupaj s pravnimi (spor z občino Ankaran) in birokratskimi stroški občinski proračun osiromašil že za 3 milijone evrov. *sta/nb*

Iz občine v občino

Izola – Nekdanji župan Kopra Boris Popovič je napovedal, da se bo podal v bitko za županski stolček v Izoli. Meni, da mesto v zadnjih letih ni napredovalo, nove priložnosti pa vidi v povečanju turističnih zmogljivosti, predvsem v obliki razkošnih hotelov. Popovič, ki je koprške volivke in volivce prepričal štirikrat, bo prihodnje leto kandidiral na listi stranke Izola je naša. Pred tem bo moral še urediti stalno prebivališče v Izoli, kar je predpogoj za župansko kandidaturo. *vecernb+11,5 %*, na četrtem mestu pa je Gorica (+9,7 %). *pd/nb*

Novinarska konferenca o ustanovitvi delovne skupine za preprečevanje spletnih goljufij. Vodja službe varnosti pri banki Intesa Sanpaolo Đani Begić, Črtomir Kuret (Sektor kriminalistične policije PU Koper), vodja delovne skupine za preprečevanje spletnih goljufij Darja Štemberger.

Vsi na kolo za zdravo telo in državo

Simon Smole

grafika: dreamstime, nb

Prejšnji petek so po nekaj letih premora »protestni kolesarji«¹ zopet organizirali simbolično kolesarjenje. Zapeljali so se do sedežev vseh treh koalicijskih strank, pot pa začeli na Gregorčičevi 25, pred vladno stavbo. Tam so njihovim predstavnikom osebno izročili seznam predvolilnih zavez in obljub, za katere so prepričani, da jih vlada lahko in mora izpolniti do konca mandata.

Udeleženci shoda so pred vladno palačo s transparenti in v govorih predstavnikov različnih civilnodružbenih organizacij opozorili na prelomljene in neizpolnjene zaveze. Shod je potekal natanko tri leta od obljube koalicijskih strank o izpolnjevanju 122 zavez. Kakšen je rezultat? Velika večina zavez ostaja neizpolnjenih. »Čas za njihovo izpolnitev se izteka,«² je bilo glavno sporočilo shoda.

V zdravstvu je ostala neuresničena zaveza o povečanju obsega financiranja javnega zdravstva, saj na tem področju ni bila sprejeta nobena sistemska rešitev, čeprav je bilo v letih 2023 in 2024 v proračunu zanj zagotovljenih nekaj interventnih sredstev za posebne namene. Še največje sistemsko povečanje financiranja je pomenila odprava dopolnilnega zdravstvenega zavarovanja oziroma uvedba obveznega prispevka. Dve ključni zavezi sta povsem zastali: skrajševanje čakalnih vrst in priprava nacionalnega načrta zdravstvenega varstva.

Na področju izobraževanja glede na leto 2023 ni prišlo do nikakršnih sprememb. Od skupno devetih zavez jih je pet v izvajanju, dve sta delno izpolnjeni, ena izpolnjena in ena prelomljena. Kritična ostaja zaveza »Vrtci morajo biti brezplačni in dostopni vsem otrokom«, ki je ostala neizpolnjena: vrtci niso brezplačni in niso dostopni vsem otrokom. V pripravi naj bi bile spremembe Zakona o vrtcih, ampak po dostopnih informacijah ne obstaja namen ali govor o tem, da bi se v Sloveniji to zgodilo.

Nekatere zaveze imajo trenutno oceno »v izvajanju«, vendar je težko verjeti, da bodo izpolnjene do konca mandata. Takšni sta zagotovo dvig pokojnin in zagotavljanje socialne varnosti prekarnim delavcem. Glede pokojnin nas lahko na podlagi trenutnih izhodišč za spremembe pokojninskega sistema upravičeno skrbi, da bi bil rezultat v resnici nižanje pokojnin, zaskrbljujoče pa so tudi napovedi o dvigu upokojitvene starosti.

Prekarnosti naj bi se vlada lotila s celostno strategijo za njeno odpravo, ampak že s samim strateškim dokumentom zamuja več kot eno leto. Med zastale

se je ob tem pregledu uvrstila tudi zaveza o dvigu minimalne plače in denarne socialne pomoči: minimalna plača še vedno ni najnižja plača v Sloveniji, letošnji dvig je bil – ponovno, enako kot lani! – nasproten od ambicioznega in najnižji glede na to, kar določa zakon. Na političnem področju se odlaša s sprejemom zakona, ki bi določal možnost odvzema poslanskega in županskega mandata. Na zunanje-političnem področju v oči bode odločitev vlade, da kljub predvolilni zavezi proti imperialistični politiki Izraela ni sprejela nobenega ukrepa ali sankcij, s katerimi bi dosledno obsojala njegove nehumane okupacijske prakse.

Nedotaknjeni ostajata zavezi o one-

mogočanju davčnih oaz in o povečanju obdavčitve kapitala. Vse te zaveze v Glasu ljudstva posebej izpostavljajo, saj se v njih skriva odgovor na preprosto vprašanje: kako financirati izpolnjevanje večine ostalih zavez? Torej gradnjo neprofitnih stanovanj, izboljšanje dostopa in kakovosti zdravstvenega sistema, izobraževanje, dolgotrajna oskrba in tako naprej. Odgovor bi se moral glasiti: s pravično porazdelitvijo bogastva, s preganjanjem tistih, ki premoženje skrivajo v davčnih oazah, v povečanju obdavčitve kapitala in premoženja. Trenutna vlada na tem področju svoje predvolilne obljube pozablja in pa celo aktivno deluje v nasprotni smeri.

»Mini davčna reforma«, ki jo pripravljajo, utrjuje status quo in ne le da omogoča, ampak celo poenostavlja še dodatno kopičenje bogastva že tako najbolj premožnega enega odstotka prebivalstva. Glede davčnih oaz niso storili popolnoma nič. Še naprej sta v uporabi dva seznama nesodelujočih držav na davčnem področju, ki namensko izpuščata države članice Evropske unije.

Določen napredek je razviden na področjih, ki zadevajo demokracijo in svoboščine, še bolj je napredek opazen na področju kulture in medijev. Ena ključnih zavez, prepoved popoldanskega dela zdravnikov in zdravnic pri zasebnikih ter

razmejitev javnega in zasebnega zdravstva, pa ima vse možnosti, da bo še v tem mandatu uresničena. To je v celoti odvisno od vsebine in implementacije novele Zakona o zdravstveni dejavnosti, ki je bila v zakonodajni postopek vložena sredi januarja. Največ prelomljenih ali nedotaknjenih zavez pa ostaja na področjih, kjer prihaja do konflikta med interesi kapitala ter interesi ljudi in okolja (javno zdravstvo, pravični podnebni prehod in zaščita narave, dostopna stanovanja, trajnostno gospodarstvo in tako dalje). Ne glede na to, kaj si mislimo o posameznih akterjih, je Glas ljudstva hvalevreden vzvod za pritisk na vladno koalicijo, da izpelje zaveze, ki jih je dala pred tremi leti. “

Prepovedane droge v letu 2024

Ljubljana – NIJZ je objavil poročilo o stanju na področju prepovedanih drog v Sloveniji 2024. V obdobju 2012-2023 se je razširjenost uporabe prepovedanih drog pomembno zvišala. 22,4 % prebivalcev je že kdaj v življenju uporabilo katero od prepovedanih drog. 22 % je tako najmanj enkrat v življenju poskusilo marihuano, ekstazi 3,3 %, kokain 3,1 % in amfetamin 2,7 % prebivalcev. Da je ob eni priložnosti uporabilo več drog, je v raziskavi poročalo 8,8 % prebivalcev Slovenije v starosti 15-64 let. Med njimi je najvišji odstotek poročal o kombinaciji uporabe alkohola in konoplje (77,1 %), sledi kombinacija uporabe alkohola in dveh stimulatívnih drog (8,1 %). Konopljo je že kdaj v življenju uporabilo 13,7 % mladostnikov v starosti 15 let, v zadnjem letu jih je konopljo uporabilo 12,8 % in v zadnjih 30 dneh 7,8 %. Od leta 2021 beležijo porast števila zastupitev s prepovedanimi drogami. V letu 2023 je to doživelo 225 oseb, istega leta so zabeležili tudi 86 primerov smrti, kar vključuje namerne zastupitve (samomor), nenamerne zastupitve (predoziranje) in predoziranja brez ugotovljenega namena, in je za kar 21 primerov smrti več kot leta 2022. V letu 2023 je bilo med umrlimi 66 moških in 20 žensk. *nijz/nb*

Boljši obeti za šole

Ljubljana – Vlada je v četrtek potrdila predlog novele Zakona o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja. Glavno spremembo prinaša člen o določitvi obsega financiranja, ki je vezan na delež bruto domačega proizvoda. Razvoju in investicijam v izobraževanje je trenutno namenjeno 0,25 odstotka BDP ali 187 milijona evrov, od začetka leta 2027 se bo obseg sredstev z vsakim letom dvignil za 0,025 odstotne točke BDP, dokler ne doseže ciljne vrednosti 0,5 odstotka BDP ali 505 milijonov evrov, do česar naj bi prišlo v letu 2036. Z določbo želi ministrstvo za vzgojo in izobraževanje zapolniti finančno vrzel, ki je nastala v zadnjih desetletjih. Med večjimi spremembami je tudi imenovanje ravnateljev. Do sedaj je svet zavoda pred imenovanjem ravnatelja pridobil mnenje ministrstva in šele po tem glasoval za kandidata, po novem pa bo minister sam podal soglasje o imenovanju po končanem postopku imenovanja na svetu zavoda. Nov zakon šolskemu ministru v določenih primerih (hujših kršitev zakona) dovoljuje tudi razreševanje ravnateljev. *rš/nb*

Zapleti z drugim tirom

Ljubljana – Družba 2TDK, ki vodi gradnjo drugega tira železniške proge med Divačo in Kopro, je zavrnila navedbe portala Necenzurirano, da turški gradbinec Yapi Merkezi, ki gradi drugi tir, zapuša projekt. Portal je objavil, da naj bi turški gradbinec, ki se je znašel v finančnih težavah, 2TDK obves-

Dogodek ob preboju vseh predorov drugega tira Divača-Koper v organizaciji družbe 2TDK. Kot je že navada pri državnih poslih, se aneksi vrstijo eden za drugim, domačim podizvajalcem pa turški gradbinec Yapi Merkezi dolguje milijone.

til, da svojega dela projekta ne bo mogel končati. Glavnino del naj bi prevzel Kolektor, Turki pa naj bi z manjšim delom operative ostali na odseku med Divačo in Črnim Kalom. Po informacijah portala je več domačih podjetij, ki so še lani delala na projektu, v zadnjih tednih ugotovilo, da od Turkov ne bodo mogli izterjati dolgov (okoli 20 milijonov evrov). Pogodbe, ki so jih sklenili z ljubljansko podružnico družbe Yapi Merkezi, namreč temeljijo na švicarskem pravu – za reševanje sporov tako niso pristojna sodišča v Sloveniji, ampak arbitražno sodišče v Ženevi. To v praksi pomeni, da bi se morebitni stroški izvršilnih in drugih postopkov, ki bi jih sprožili podizvajalci, zelo verjetno merili v sto tisoče evrov, če ne celo v milijonih. V več primerih bi bili ti stroški celo višji od glavnice dolga. Nov je tudi rok za dokončanje del, ki se je s konca leta 2025 prestavil na marec 2026, zaradi podražitev pa nova pogodbeni vrednost za drugi odsek znaša 250,97 milijona evrov brez DDV ali 23,29 milijona evrov več. *sta/necenzurirano/nb*

Novi JRM

Ljubljana – Ob pripravi novega zakona o varstvu javnega reda in miru so na Ministrstvu za notranje zadeve pripravili posvet. Poleg predstavnikov ministrstva in policije so bili prisotni tudi župan blejske občine, predstavniki ljubljanske občine, združenja mestnih občin, skupnosti občin, medobčinskih inšpektoratov in redarstev, policijskih sindikatov in Fakultete za varnostne vede. Razprava na posvetu se je osredotočila predvsem na problematiko kampiranja in prenočevanja. Predlagatelji bi oba

prekrška združili v en člen, predvidevajo tudi globo za odstranitev vozila. V predlogu so za nasilno in drzno vedenje proti družinskim članom predvidene višje globe kot za nasilno in drzno vedenje proti drugim osebam, višje globe so predvidene tudi ob prekrških na športnih prireditvah. Ob tem pa se dodatno sankcionira nedostojno vedenje v obliki razkazovanja spolnih organov na javnem kraju, kjer je večja koncentracija ljudi ali kjer se nahajajo otroci. Odgovornost za prijavo prekrškov z elementi nasilja v gostinskem lokalu pa bi se po novem prenesla na zaposlenega, ki je v času kršitve dejansko prisoten v lokalu. Podrobneje se v zakonu tudi določajo prekrški, ki so storjeni z namenom vzbujanja nestrpnosti. *sta/nb*

Cepljenje proti HPV za študente

Maribor/Koper – Do 3. marca se lahko študenti in mladi do 26. leta starosti v Ljubljani, Mariboru, Novem mestu, Novi Gorici in Kopru prijavijo na cepljenje proti humanim papilomavirusom (HPV). Cepilni dan bo potekal 4. marca, in sicer pod sloganom »Šeraj ljubezen, ne bolezen«. Študenti in mladi se bodo lahko cepili tudi v ZD Koper, kjer bo cepljenje organizirano od 14. do 17. ure. S cepljenjem proti HPV lahko študenti in mladi zaščitijo svoje zdravje, saj cepivo ščiti pred okužbo s sedmimi nevarnejšimi genotipi HPV, ki povzročajo predrakave spremembe, različne vrste raka in pred manj nevarnimi genotipoma, ki povzročata genitalne bradavice. Hkrati s cepljenjem pomagajo zmanjševati kroženje HPV med ljudmi. Cepljenje pa ne ščiti oziroma ne zdravi že obstoječih okužb s HPV. *sta/nb*

»Pomembno je, da mladim pomagamo razumeti, da niso vse podobe na spletu resnične in da so vsa čustva del življenja.«

-Špela Reš, psihologinja

Petra Znoj
foto: osebni arhiv

Odraščanje je bilo od nekdaj polno izzivov, vendar se zdi, da je današnja mladina podvržena pritiskom, ki jih pretekle generacije niso poznale. Digitalni svet, ki ga prinašajo pametni telefoni in družbena omrežja, je postal neločljiv del njihovega vsakdana. Skozi barvite filtre, skrbno oblikovane objave in nenehno primerjanje z vrstniki se mladi soočajo z nerealnimi standardi lepote, uspeha in sreče.

Ob tem se postavlja vprašanje: kako ti digitalni ideali vplivajo na njihov razvoj, samopodobo in duševno zdravje? Vse več mladih poroča o občutkih tesnobe, nizki samopodobi in celo depresiji, ki jih pogosto spodbujajo prav nerealna pričakovanja in neprekinjena prisotnost na spletu. Starši in strokovnjaki se zato vse bolj ukvarjajo z iskanjem ravnovesja med digitalnim svetom in resničnostjo ter z vprašanjem, kako mladim pomagati ohraniti zdravo samopodobo in jih naučiti kritičnega odnosa do vsebin, ki jih spremljajo.

O teh izzivih smo se pogovarjali s Špelo Reš, psihologinjo in psihoterapevko transakcijske analize z bogatimi življenjskimi in strokovnimi izkušnjami. Svoje delo je posvetila posameznikom v stiski, od otrok in mladostnikov, ki se soočajo s težavami zaradi prekomerne rabe zaslonov, do ženskih žrtev nasilja ter težje zaposljivih oseb. Leta 2019 je prejela priznanje Ministrstva za delo za strokovno delo na področju socialnega varstva, lani pa posebno zahvalo Zdravniške zbornice za sodelovanje pri pripravi Nacionalnih smernic za uporabo zaslonov pri otrocih in

mladostnikih.

V pogovoru smo se dotaknili nerealnih pričakovanj mladih, vpliva družbenih omrežij, pomena postavljanja meja pri uporabi tehnologije ter prihodnosti generacij, ki odrasčajo v digitalnem svetu.

Veliko govorimo o nerealnih pričakovanjih, ki jih imajo mladostniki. So ta res višja kot v preteklosti? Kdo nanje najbolj vpliva?

»Mladi že od nekdaj sanjajo o uspešni prihodnosti, a danes je pritisk bistveno večji. Poleg tega so pričakovanja staršev do otrok pogosto visoka. Vsak starš si za svojega otroka želi najbolje, želi si, da bi bil otrok srečen in uspešen v svojem življenju, a včasih pričakujejo tudi preveč, še posebej kar se tiče uspešnosti v šoli.

V svoji terapevtski praksi opažam, da se starši pri pričakovanjih do svojih otrok naslanjajo na svoja lastna življenja (*»Ko sem bil jaz toliko star, sem že ...«*). Pričakujejo, da bodo otroci izpolnili pričakovanja, ki so jih v svojem življenju dosegli sami, ali pa pričakovanja, ki jih niso uspeli doseči. Starši se v pričakovanjih do svojih otrok pogosto naslanjajo tudi na *»perfektne in zelo uspešne«* otroke svojih prijateljev ali sodelavcev. Ko otrok teh pričakovanj ne dosega, se starši pogosto počutijo neuspešni v svoji starševski vlogi, doživljajo občutke krivde ali obžalovanja.

Mladostnik, ki ne izpolnjuje pričakovanj svojih staršev, se pogosto počuti neuspešnega, nesposobnega in ne dovolj dobrega. Na nerealna in previsoka pričakovanja do sebe pa pri otrocih in mladostnikih vplivajo tudi družbena omrežja, kjer

so navadno izpostavljeni uspešni, zanimivi, bogati, lepi ... posamezniki. Ob tem se mladostnik ponovno lahko počuti neuspešnega.

Kakšne posledice imajo previsoka pričakovanja na mlade?

»Če otrok ne dosegla zastavljenih ciljev, lahko razvije nizko samopodobo, občutek, da ni dovolj dober, in celo anksioznost ali depresijo. Treba je poudariti, da na razvoj nizke samopodobe v zgodnejšem obdobju življenja vplivajo prezahtevni in kritični starši, v obdobju mladostništva pa primerjava z vrstniki in pritisk družbenih omrežij.

Družbena omrežja so danes del mladostniškega vsakdana. Kako vplivajo na oblikovanje njihove identitete?

»Mladostnikova razvojna naloga je iskanje identitete, ugotavljanje, kdo je, kaj želi in kam gre. Pri tem se seveda primerja z vrstniki. To je normalen proces razvoja identitete. Če so bili včasih mladostniku referenčna skupina za primerjavo prijatelji, sošolci, so danes referenčna skupina tudi vrstniki, s katerimi mladostniki prihajajo v stik na družbenih omrežjih. Spletni vplivneži imajo zelo močno vlogo pri oblikovanju identitete mladostnikov. Predstavljajo podobo uspešnosti, zunanega izgleda, kariere in podobnega, čemur mladi sledijo. Ta podoba je pogosto težko dosegljiva ali celo nerealna. Pogosto se srečujem z mladostniki, ki so sami s sabo nezadovoljni, ne marajo svojega izgleda, se doživljajo kot nesposobne. Ko jih povprašam po tem, kakšni bi želeli biti, mi

pogosto kot zgled pokažejo vplivneža ali vplivnico na družbenem omrežju.

Se je vpliv medijev na mlade spremenil? Tradicionalne medije so poznali že veliko prej. Kako drugačen je njihov vpliv v primerjavi denimo s tistimi, ki so odraščali v osemdesetih ali devetdesetih letih?

» Mladi so danes preplavljeni z idealiziranimi podobami iz zaslonov. Od njih se težko oddaljijo. Na družbenih omrežjih preživijo več ur dnevno, kar močno vpliva na njihovo samozavedanje in sliko o sebi. Tudi medvrstniška komunikacija in druženje sta prepletena z uporabo zaslonov, kar povečuje vpliv zaslonov na oblikovanje identitete. Danes torej zaslonske vsebine precej bolj vplivajo in krojijo življenje mladih kot v 80-ih ali 90-ih letih, saj takrat mediji niso imeli tako velikega »vstopa v njihovo življenje«. Informacije so danes takojšnje, nenehno dostopne in pogosto filtrirane tako, da ustvarjajo izkrivljeno podobo realnosti.

Ko ravno govoriva o dostopnosti – pri kateri starosti je priporočljivo, da otrok dobi prvi pametni telefon?

» Čim kasneje, tem bolje. Priporočila pravijo, da naj otrok ne bi imel lastnega telefona pred desetim letom starosti. Ključno pa je, da starši vzpostavijo jasna pravila uporabe in postavijo meje.

V drugi triadi osnovne šole starši že razmišljajo o nakupu (pametnih) telefonov za otroka. Če otrok sam ne povprašuje po telefonu, naj starši z nakupom počakajo. Otroku naj naprav ne dobiva za darilo, niti naj jih ne kupuje z lastnimi prihranki. Nakup naj opravi starš oziroma skrbnik, jasno pa naj otroku poudari tudi, da je naprava last starša ter da za uporabo pametnega telefona obstajajo pravila.

Ko se starši odločajo za nakup pametnega telefona otroku, naj preverijo zrelost otroka, pri čemer si lahko pomagajo z naslednjimi vprašanji, pri katerih več odgovorov »da« odraža večjo zrelost otroka:

- ali na splošno upošteva pravila,
- ali vpraša za dovoljenje, ko gre iz hiše,
- ali pogosto izgublja/pozablja stvari,
- ali je nagnjen k redu in sistematičnosti ali nasprotno
- ali je upošteval pravila, ko je uporabljal vaš telefon
- ali je brez težav zaključeval s spletnimi aktivnostmi na vašem telefonu
- ali vpraša za dovoljenje pri aktivnostih, pri katerih potrebuje vaše soglasje
- ali zna dobro argumentirati, zakaj potrebuje telefon ...

Uporabo družbenih omrežij priporočam po 13. letu starosti oziroma čim kasneje, tem bolje. Na družbenih omrežjih lahko mladostnik prihaja v stik z neprimernimi vsebinami ali pa je izpostavljen rizičnim situacijam, povezanim s spletnimi in spolnimi zlorabami.

Kako lahko starši pomagajo otrokom pri odgovorni uporabi tehnologije?

» Najprej z ustreznim zgledom in lastno uravnoteženo uporabo zaslonov. Potem z jasnimi pravili uporabe in doslednostjo. Največ pa starši lahko naredijo skozi odnos z otrokom. Ko se z otrokom ali mladostnikom pogovarjamo o spletu, razvijamo tudi medosebni odnos in zaupanje. Pomemben je pogovor o varovanju zasebnosti na spletu, o varovanju osebnih podatkov, o spletnih nevarnostih, o tem, da na spletu veliko informacij ni resničnih in podobno. Starši naj prisluhnejo otrokovim potrebam in zaslonskim interesom in izkažejo zanimanje zanje. S tem bodo razvijali pozitiven odnos in zaupanje. Otroku, ki bo staršem zaupal, bo ob neprijetni izkušnji starša tudi poprosil za pomoč.

Lahko vplivu družbenih omrežij pripišemo tudi povečanje števila prehranskih motenj med mladimi?

» Razmišljanje o svojem telesu je normalen del otrokovega in mladostnikovega razvoja. Do prehranjevalnih motenj lahko pride zaradi idealiziranja določenega telesnega tipa ali izgleda na družbenih omrežjih ali v določeni vrstniški skupini, lahko pa tudi zaradi čustvenih stisk, ki jih otrok doživlja.

Popolne podobe vplivnežev ustvarjajo nerealna pričakovanja. Kako se z mladostniki pogovarjati o tem, da ni vse, kar vidijo na spletu, resnično?

» Otroci in mladostniki se šele učijo kritičnega razmišljanja. Sposobnost kritičnega mišljenja je povezana tudi z razvojem možganov in odraščanjem. Prav zato je tako pomembno, da mladostnika ne izpostavimo družbenim omrežjem in starosti neprimernim zaslonskim vsebinam prežgodaj, saj otrok težko loči med fiktivnim in resničnim. Težko prepozna spletne nevarnosti. Težko predvideva tudi posledice svojih spletnih dejanj. Se pa objave vrstnikov ali spletnih vplivnežev na družbenih omrežjih zdijo precej bolj resnične in življenjske kot junaki v serijah, filmih ali v literaturi, zato se mladostnik precej lažje in hitreje primerja in identificira z vplivnežem kot z literarnim junakom. Starši naj mladostniku pomagajo najti ustrezne zgleds v realnem okolju in življenju. Preko pogovora in razlage naj

mladostniku pomagajo razumeti, da vse, kar vidimo na družabnih omrežjih, ni resnično.

Družbena omrežja hkrati tudi spodbujajo ideal sreče. Kako se naučiti sprejemati tudi druga čustva?

» Vsa čustva so pozitivna in vsa imajo svoj namen. Starši naj otroku dovolijo doživljanje vseh čustev, tudi jeze, žalosti, sramu ali strahu. Vsa čustva naj bodo dovoljena, pomagajo pa naj otroka učiti ustreznih čustvenih reakcij. Tudi tu je zelo pomemben zgled, ki ga otrok vidi pri staršu. Starš naj mladostniku pomaga razumeti tudi to, da objave »sreče« na družbenih omrežjih niso nujno resnične in da je cilj objave lahko tudi pridobivanje ogledov in všečkov, ne pa deljenje resnice.

Kako bo izgledala prihodnost mladih, ki ne poznajo sveta pred pametnimi telefoni in umetno inteligenco?

» Pričakujem, da bodo v prihodnosti zasloni, pametne aplikacije in umetna inteligenca igrali vedno večjo vlogo. Čeprav so pametne naprave in umetna inteligenca lahko dobro orodje za delo, pa se bojim, da se bodo otroci naših otrok soočali s še večjo medsebojno odtujenostjo in večjo spletno socializacijo. Upam, da se bodo prihodnje generacije naučile zaslone uporabljati kot orodje za delo, manj pa kot orodje za umik in pobeg od težav.

Kakšne spremembe pa lahko pričakujemo v načinu vzgoje prihodnjih generacij?

» Mladi starši bodo morali prepoznati izzive, ki jih prinaša digitalizacija, in se aktivno truditi za ohranjanje kakovostnih odnosov. Upam, da bodo znali postaviti jasne meje pri uporabi zaslonov in spodbujati pristne medosebne odnose.

Mladostniki so danes izpostavljeni močnemu pritisku družbenih omrežij in nerealnim pričakovanjem. V dobi, ko se življenje pogosto meri v všečkih, komentarjih in sledilcih, je ključna vloga staršev v vzpostavljanju zaupanja, postavljanju meja in spodbujanju kritičnega razmišljanja. Z razumevanjem, pogovorom in vzgledom lahko mladim pomagajo razviti zdravo samopodobo ter se učiti prepoznavanja manipulativnih vsebin na spletu.

Pomembno je, da mladim pomagamo razumeti, da niso vse podobe na spletu resnične in da so vsa čustva del življenja. S tem jim omogočimo, da se razvijajo v samozavestne in kritično misleče posameznike, ki znajo postaviti meje med digitalnim in resničnim svetom ter se zavedajo, da njihova vrednost ni odvisna od digitalnega odra. **66**

Tinder, pravih moških grob

Simon Smole
foto: elite daily

Uporaba aplikacij za zmenke je preprost način, da spoznamo nove osebe, sklepamo prijateljstva in začnemo romantične zveze. Večina aplikacij deluje tako, da si uporabnik ustvari profil, na katerem se na kratko opiše in našteje svoje hobije, nato pa se predstavi še s fotografijami. Pod svoje preference o partnerju in nato izbira med množico drugih uporabnikov, ki ustrezajo njegovim preferencam. Njegova naloga je preprosta – če mu je prikazan profil všeč, podrsa v desno, če ga ne privlači, v levo. V kolikor oba uporabnika profil drug drugega vzajemno podrsata v desno, dobita obvestilo »IT'S A MATCH!«, nato si lahko začneta dopisovati. Ta postopek lahko posameznik ponavlja kolikokrat želi. Čeprav delujejo te aplikacije kot najbolj nedolžno dopisovanje in spoznavanje novih ljudi, pa so hkrati tudi odsev sodobnih odnosov med spoloma, pa tudi dejavnik spreminjanja le-teh. Tako De Vries in Peter v raziskavi ugotavljata, da prikazovanje sebe na spletu s pomočjo profila močno vpliva na samoobjektivizacijo predvsem pri mladih ženskah. To pomeni, da ženske pogosteje prezrejo svoja občutja in se osredotočajo na svoj zunanji izgled. Da ženske Tinder v veliki meri uporabljajo za samopotrjevanje, so ugotovili tudi v raziskavi Lopes in Vogel (2017), kjer so ženske uporabnice vprašali, kakšen je bil njihov prvi vtis po tem, ko so začele uporabljati Tinder. Več kot polovica jih je navedla, da je bil slab. Nato so jih vprašali, kako so se počutile po prvih ujemanjih. Velika večina je navedla pozitiven občutek, majhen delež nevtralen, nobena pa ni občutila negativnega občutka.

Študij o moških in aplikacijah za

zmenke je veliko manj, kar je zelo povedno. Družbene vednosti se osredotočajo na žensko kot na objekt seksualizacije in ne na moške, za katere se predpostavlja, da so manj »komplicirani« uporabniki, s predvidljivimi odzivi, ki potrjujejo družbeno pogojen status moškega. A digitalni odnosi pričajo tudi o spreminjajoči vlogi in podobi moškosti.

Kaj pomeni biti moški, se je v zadnjih sto letih krepko spremenilo. Razvile so se kritične študije o moških ali moškosti, robustno nastajajoče raziskovalno področje, ki preučuje, kako se moški in koncepti moškosti spreminjajo zaradi spreminjajočih se družbeno-ekonomskih, spolnih in političnih razmer v našem postindustrijskem svetu. Zaton industrijske proizvodnje, njeno nadomeščanje s storitveno ekonomijo in porast nestandardnih zaposlitev so povečali brezposelnost moških; množično vključevanje žensk v plačano delo je načelo ekonomsko premoč moških; demokratizacija odnosov med moškimi in ženskami ter starši in otroki je izzvala predpostavko o naravni moralni avtoriteti moških v družini; javna problematizacija družinskega nasilja je zasenčila podobo moškega kot zaščitnika družine; reproduktivne tehnologije so omogočile ločitev spolnosti ne samo od reprodukcije, ampak tudi od očetovstva. Vse to je potrebno upoštevati, ko analiziramo kulturo tehnoloških zmenkarjev.

Med brskanjem po aplikacijah za zmenke tako naletimo na različne vrste moškosti. Še posebej je raziskovalec tega področja presenetilo, kako hitro so moški izginili iz klepetalnice, ko so bili predlagani osebni zmenki, čeprav so v skladu z mačističnim idealom izpostavljali, da želijo

predvsem fizično intimnost. Takoj je bila torej omajana predpostavka, da moški aplikacije za zmenke uporabljajo predvsem za seks. Seveda to mnogi tudi zares iščejo. A »sramežljivost« mnogih udeležencev pomeni, da so v praksi moški tudi boječi, polni tesnobe, z občutki neuspeha v življenju. Uporaba aplikacij za zmenke je lahko priročna socialna maska, ki jim omogoča skriti ranljivost. Skriti za avatarjem lahko pogumno zapeljujejo, dokler ne nastopi čas za zmenek v živo.

Platforma za zmenke Bumble je zasnovana tako, da ženske naredijo uvodno potezo, moški pa morajo počakati, da so povabljeni. Zamenjava vlog je moškim povzročila nelagodje, čeprav so se zavedali zasnove aplikacije, ko so se pridružili. Dejansko so ravni mizoginije na Bumbleu daleč presegle tiste na katerikoli drugi platformi za zmenke. To se ujema s študijami, ki kažejo, kako zaznano pomanjkanje avtonomije in neodvisnosti, ki naj bi bila projektirana atributa moškosti, prispeva k agresivnim izpadom. Aplikacije nam razkrivajo, da se pod zunanjo podobo agresivne moškosti v sodobnem svetu, ki izpostavlja prav spolne in druge identitete, skriva ranljivosti glede lastnega spola, intimnosti in »identitete«.

Pogosto se v takem okolju pojavlja tudi spolno nadlegovanje, saj se mnogi uporabniki počutijo bolj svobodno in pogumno, ker s sogovornikom nimajo stika iz oči v oči. Nekoliko več kot 70 odstotkov žensk navaja, da je bil med uporabo Tindra drug uporabnik do njih žaljiv, pri čemer je več kot polovica navajala spolno nadlegovanje. V omenjeni raziskavi sicer spolnega nadlegovanja niso opredelili podrobneje od tega, da so imele ženske občutek, kot da so zaradi neposrednega seksualnega pristopa ponižane.

Za konec omenimo poudarek na pretirani seksualizaciji, ki tudi ni zgolj prekletstvo ženskega telesa. Pretirano izpostavljanje nedosegljivih lepotnih standardov in hkrati normalizacija pornografije v popularni kulturi vplivata na to, da posamezniki spolno objektivizirajo lastno telo z namenom, da bi se drugim zdeli privlačni. To lahko dosežejo s pomočjo zapeljivega vedenja, pogoste spolne vsebine v pogovorih, na aplikacijah za zmenke pa predvsem s fotografijami, ki so pogosto seksualne narave. Tudi to vpliva na spremembe v samodoživljanju moških, ki niso imuni na vlogo seksualnega ideala.

Nekoč so se sociologi spraševali, kako so moški signalizirali družbeni status uspešnega prehranjevalca družine, danes analizirajo, zakaj in kako se moški objektivizirajo, da bi dobili bežni občutek, da so zaželeni objekt. “

Živeti z luskavico: Bolezen, ki povzroča velike stigme

Petra Znoj

grafika: creative fabrica

Ko je Klemen (ki je želel ostati anonimen, pa smo ga tako poimenovali zavoljo članka) prvič opazil rdeče, luskaste izpuščaje na svoji koži, je mislil, da gre zgolj za posledico stresa. Študij na fakulteti je bil naporen, izpitna obdobja so mu prinašala neprespane noči in veliko pritiska. Toda izpuščaji so se vedno znova vračali, s časom pa so postajali vse bolj izraziti in bilo jih je vse več. Obiskal je dermatologa in tam se je prvič srečal z diagnozo: luskavica ali psoriza.

Luskavica je kronična avtoimunska bolezen, ki povzroča prekomerno hitro rast kožnih celic, kar vodi do nastanka rdečih, luskastih plakov na koži. Najpogostejše prizadene komolce, kolena, lasišče in hrbet, lahko pa se pojavi kjerkoli na telesu. Bolezen ni nalezljiva, njen pojav pa je povezan z genetiko, imunskim sistemom in sprožilnimi dejavniki, kot so stres, okužbe, določena zdravila ter nezdrav življenjski slog. Luskavico je mogoče obvladovati z zdravljenjem, ki vključuje kreme, fototerapijo, sistemska zdravila in biološko terapijo.

Klemen je najprej prejel kortikosteroidna mazila in svetovali so mu fototerapijo. Skozi mesece je preizkušal vse oblike zdravljenja, od klasičnih krem do naravnih pripravkov, a izboljšanje ni bilo opazno. Luskavica je postajala del njegovega vsakdana, a sprejeti jo je bilo izjemno težko. Koža, posuta z rdečimi madeži, ga je spravljal v zadrego, sramoval se je svojega telesa in se vedno bolj zapiral vase. »V določenem obdobju se nisem več želel družiti z nikomer. Vsak pogled, ki sem ga dobil, mi je dajal občutek, da ljudje vidijo samo mojo bolezen, ne pa mene kot osebo. Zapadel sem v

depresijo, saj sem imel občutek, da bom za vedno ostal zaprt v svoje telo, ki ga ne morem nadzorovati,« pripoveduje Klemen.

Preobrat se je zgodil, ko je na spletu našel Društvo psoriatikov Slovenije. Povezal se je z ljudmi, ki so preživljali enake stiske, in ugotovil, da ni sam. V društvu so mu pomagali najti prave informacije o zdravljenju, predvsem pa so mu vlili samozavest, da lahko zaživi kakovostno življenje tudi z luskavico. Skozi leta se je stanje postopoma izboljšalo, predvsem odkar prejema biološko terapijo. »Izbruhi so se skoraj popolnoma umirili, tako da je koža skoraj popolnoma boljše. Po dolgih letih se lahko spet pogledam v ogledalo brez občutka sramu,« pravi.

Danes je Klemen zadovoljen s svojim življenjem. Spoznal je partnerko, ki ga sprejema takšnega, kot je. »Njegova luskavica me ne moti,« pove partnerka: »Edino, ko pride do kakšnih bolj stresnih obdobj in bolezen bolj izbruhne, potem kar s sesalcem hodim za njim po stanovanju,« doda v smehu. »Treba pa je opozarjati na to, da bolezen ni nalezljiva in preprečevati stigmatizacijo oseb z luskavico in to, da so odrinjeni na rob. Treba je pogledati preko njihove bolezni in videti njih. Že tako se sami spopadajo s slabo samopodobo in mi, ki smo ob njih, jim moramo pri tem pomagati,« še resno pripomni.

Skozi lastne izkušnje je Klemen spoznal, kako pomembno je ozaveščanje o luskavici. Bolniki se pogosto soočajo s predsodki, izključenostjo in stigmatizacijo. Društvo psoriatikov Slovenije že več kot 40 let nudi podporo bolnikom, ozavešča o bolezni ter organizira dogodke in strokovna predavanja in si prizadeva za večjo dostopnost do sodobnih zdravljenj. S

svojimi akcijami in informativnimi gradivi bolnikom pomagajo razumeti, da niso sami ter da je kljub bolezni mogoče živeti polno in zadovoljno življenje. »Ljudje morajo razumeti, da luskavica ni nalezljiva. Gre za avtoimunsko bolezen, ki lahko prizadene vsakogar. Pomembno je, da bolniki niso prepuščeni sami sebi,« poudarja Klemen. S pravilnim zdravljenjem, zdravim življenjskim slogom in podporo društva je mogoče izboljšati kakovost življenja.

Klemen je skozi leta odkril tudi, kako lahko sam prispeva k boljšemu obvladovanju bolezni. Pravi, da mu pomaga izogibanje alkoholu in kajenju, skrb za zdravo prehrano ter redna telesna aktivnost. »Opazil sem, da je moja koža v boljšem stanju, kadar se zdravo prehranjujem. Sladka hrana in prekomerno mastne jedi pogosto sprožijo izbruh bolezni, zato sem se naučil prisluhniti svojemu telesu,« pravi. Pomembno vlogo pri sprejemanju bolezni je imel tudi pogovor s strokovnjaki. »Psihološka podpora mi je pomagala, da sem se naučil bolje spopadati s stiskami, ki jih prinaša kronična bolezen. To bi priporočal vsakemu bolniku, ki ima občutek, da mu luskavica kroji življenje,« doda.

Edina skrb, ki ga še vedno spremlja, je možen razvoj psoriatičnega artritisa. Ta oblika bolezni lahko prizadene sklepe, povzroči vnetja, bolečino in deformacije. »Upam, da do tega ne bo prišlo, a vem, da se moram o svojem zdravju stalno izobraževati in spremljati svoje telo.«

Klemen je dokaz, da je mogoče kljub kronični bolezni živeti polno in zadovoljno življenje. S pravo podporo, pozitivnim odnosom in dostopom do ustreznega zdravljenja se lahko tudi najtežje obdobje preoblikuje v zgodbo upanja. “

Koliko stane nova pamet?

Gal Krizmanič

foto: osebni arhiv

Konec januarja je odjeknila novica, da je kitajsko podjetje DeepSeek uspelo razviti model umetne inteligence, ki se kosa z najboljšimi komercialnimi modeli, ki jih je razvilo ameriško podjetje OpenAI. Slednje je pred dvema letoma predstavilo slavni ChatGPT, ki je v manj napredni različici na voljo brez plačila.

Veliko zanimivejše je pogledati, kaj je pojav DeepSeeka prinesel v borbo za tržišče umetne inteligence. Glavni uspeh DeepSeeka ni bil v natančnosti njegovega

vičila trenutno mrzlico investiranja v podjetja, kot sta OpenAI in Anthropic.

Za doseg umetno-inteligenčne dominacije so ameriška podjetja – v prvi vrsti paradni konj OpenAI, za katerim stoji Microsoft – računala na tri orožja. Prvo in glavno je dostop do kapitala in s tem računalniških centrov, ki se ne morejo primerjati z nobenim konkurentom. Meta oziroma Facebook namerava letos za računalniško infrastrukturo porabiti 65 milijard dolarjev, Microsoft 80 milijard.

Drugo orožje je podpora ameriške vlade, ki naj bi omejila dostop tujih pod-

najpomembnejši ameriški prednosti: skoraj neomejenemu dostopu do denarja. To se ni zgodilo tako, da bi DeepSeek tega zbral še več, ampak je naredil prednost denarja veliko manjšo, mogoče celo irelevantno. Tako za začetno urjenje kot za praktično uporabo modela DeepSeek potrebuje okoli 30-krat manj računalniške moči kot njegovi ameriški konkurenti. Za ta dosežek so Kitajci uporabili številne trike, nekateri so bili že poznani, druge pa so razvili sami. V morda še bolj presenetljivi potezi so objavili natančen opis svoje tehnologije in objavili kodo, ki je svobodno na voljo v uporabo in nadaljnji razvoj.

DeepSeek je odprl vprašanje, na katerega morajo voditelji ameriških podjetij sedaj odgovoriti, in sicer: zakaj niso tega, kar je uspelo majhni kitajski ekipi, storili že sami? Razlika v učinkovitosti je prevelika, da bi jo pojasnili zgolj s tem, da se jim te rešitve niso posvetile. Razlog je, da tega očitno niso niti resno poskušali. Podjetjem, kot je OpenAI, je več kot očitno ustrezalo, da so modeli, ki jih razvijajo, izjemno dragi. Teza, da je splošno umetno inteligenco

umetno-inteligenčnega modela, temveč v njegovi ceni in odprtosti. To pa spodkopava zidove trdnjave, ki so jo gradila ameriška podjetja, ki razvijajo umetno inteligenco: OpenAI z Microsoftom, Meta/Facebook, Google z Bardom in Anthropic, za katerim stoji Amazon.

V prvi vrsti je treba povedati, da so to trdnjave zato, ker so ta podjetja hotela imeti trdnjave, ekskluzivno znanje, ki naj bi ga tržile in z njim vladale novemu trgu umetne inteligence. Nobene inherentne potrebe ni, da bi moral biti razvoj umetne inteligence tekma. Tekma je zgolj zato, ker ta specifična podjetja želijo tekmo, v kateri bi lahko zmagala in nato zmago finančno unovčila, kot se je to zgodilo na številnih področjih interneta. To pa se lahko zgodi, če jim uspe odriniti podobne modele umetne inteligence in narediti razvoj podobnega modela nedosegljiv komurkoli drugemu. Doseg tržnega položaja, ki bo v prihodnosti omogočal nekaznovan dvig cen, je edini razlog, da bi bila ta podjetja kadarkoli tako dobičkonosna, da bi upra-

jetij do najbolj naprednih mikročipov in hkrati ne bo ovirala nastankov koncentriranih podjetij s tem, da ne bo izvajala protimonopolne zakonodaje. Že administracija predsednika Bidena je močno omejila izvoz čipov z ameriško tehnologijo na Kitajsko, s svojimi zadnjimi ukrepi pa je omejila izvoz v večino držav sveta, vključno s Slovenijo. Tretje orožje je dostop do podatkov. Danes veliki UI modeli za podatkovno bazo uporabijo praktično celoten internet, pa naj bo ta dostop legalen ali ne. Tudi tu je ključno, da bo ameriška vlada pred domačim paradnim konjem zamižala na obe očesi. Meta je na primer za urjenje svojega modela prekopirala celotno piratsko knjižnico Libgen in za to očitno ne bo utrpela nobenih posledic.

DeepSeek ruši vse tri obrambne zidove, ki naj bi branili te nastajajoče ameriške monopole. Svoj model so uspeli razviti na manjši bazi podatkov in s čipi, ki so bili manj zmogljivi, da so se izognili ameriškim sankcijam. A glavni udarec je padel po

mogoče razviti zgolj v gigantskih podatkovnih centrih s sto tisoči računalnikov jim je namreč dala nedosegljivo prednost pred ostalimi. Če je to res pot razvoja, bi to pomenilo, da morajo trošiti ogromne količine denarja in hkrati računati na to, da kaj tako dragega lahko uspe samo njim.

OpenAI je imel na primer lani 5 milijard manj prihodkov kot stroškov. A kljub temu se podjetje praktično koplje v denarju, saj ga z njim zalagajo zunanji investitorji. Prvi med njimi je sklad Softbank z denarjem iz državnih skladov Saudove Arabije in Abu Dabija.

Obljuba OpenAI je, da bodo na neki točki postali za umetno inteligenco to, kar je Google za iskalnike in Apple za pametne telefone. Če OpenAI želi, da hidrant denarja ne usahne, se mora ta iluzija nadaljevati. Če pa postanejo zgolj navadno podjetje s produktom, ki ima veliko konkurentov, je zabave zanje konec. Za vse nas to pomeni, da je umetna inteligenca veliko cenejša. Vprašanje je le še, ali je tudi koristna? “

Začetek konca slovenskih kinematografov?

Evropska direktiva, ki si jo v Sloveniji razlagamo po svoje

| Pia Nikolič

Slovenskim kinematografom se obeta plačevanje dodatnih prispevkov, ki naj bi jih po novem plačevali kolektivnim organizacijam za avtorske pravice. Kranjski Moj kino je zato s 1. marcem že napovedal zaprtje, filmska srenja pa se sprašuje, ali to pomeni, da bodo v kinematografe prišli samo še filmi, ki polnijo proračun, torej komercialni hiti, ki bodo izpodrinili bolj umetniške filme in med njimi najverjetneje tudi večino slovenskih.

Podlaga za pobiranje teh prispevkov naj bi bila jeseni leta 2022 po nujnem postopku sprejeta nova zakonodaja o avtorski in sorodnih pravicah, ki so jo v slovensko zakonodajo poslanci morali implementirati. Šlo je namreč za evropsko direktivo, ki je nastala zaradi ugotovitev, da so avtorske pravice avtorjev in izvajalcev na spletnih platformah in platformah za video na zahtevo povsem neurejene. Regulirati so torej želeli področje, ki je bilo doslej neregulirano.

Ampak v Sloveniji so si jo interpretirali drugače kot v drugih državah. Nobena druga evropska država med obveznike plačevanja teh nadomestil namreč ni vključila tudi kinematografov. Urad za intelektualno lastnino pa je lani kolektivnim organizacijam dal dovoljenje, da lahko začnejo zdaj tudi od kinematografov pobirati določen del dobička od prodaje vstopnic.

Kinematografe bo takšna uredba močno udarila po žepu, saj filmov ne dobivajo zastoj, ampak morajo za vsako projekcijo distributerju plačati vnaprej dogovorjen znesek. Poleg tega plačujejo vsaj še obratovalne stroške, kot so poraba elektrike in vode, ogrevanje ali hlajenje ter plačila biljeterjem in projekcionistom. Vse to se pokriva iz prodaje vstopnic, ki pa od predstave do predstave variira, saj vse niso razprodane. Tudi če je dvorana na pol

prazna, projekcija pa je napovedana, obratovalni stroški in plačilo distributerju ostanejo enaki, le prihodek od vstopnic je nižji.

Za razliko od gledališč, galerij in muzejev morajo kinematografi od vsake prodane vstopnice plačati še 9,5-odstotni davek na dodano vrednost, ki so ga prej omenjene kulturne ustanove opravičene. Več kinematografov, po naših virih, s svojimi sredstvi pokrije tudi dodatne stroške premier (tudi slovenskih filmov), kot je pogostitev ali posebno okrasje, zato ker jim je to v interesu.

Po novem naj bi ob naštetih stroških kinematografi tako morali plačevati še plačilo nadomestil za izvajalce (igralce), v bližnji prihodnosti pa tudi dodatno plačilo za pobiranje nadomestil za soavtorje. Glede na to, da naj bi za uporabo pravic že tako ali tako plačevali distributerjem, ni jasno ali gre za dvojno plačevanje istih storitev.

Posledica takšnih ukrepov, ki bodo v veljavo stopili kmalu, bi lahko bila ta, da bodo morali kinematografi postati izključno profitne organizacije, kar pomeni, da bodo morali predvajati filme, ki bodo v kino zagotovo pritegnili množice, med njimi pa ponavadi ni slovenskih filmov, ki si jih je lani ogledalo zgolj 195.003 od skupno 1.660.000 obiskovalcev kinematografov.

Edini javni razpis, ki bi kinematografom lahko olajšal situacijo, je razpis Ministrstva za kulturo, ki kinematografom Art kino mreže omogoča pridobitev 10.000 evrov sredstev na leto za predvajanje umetniških filmov iz te mreže. Glede na to, da lahko posamezna projekcija stane več sto, pa tudi do tisoč evrov, je znesek pomoči sorazmerno majhen, zahteva pa obsežno birokracijo.

Letos so se sredstva za film sicer rekordno povečala, a po napovedih Slov-

enskega filmskega centra, ki bo prejemnik teh sredstev, bo to šlo na račun povečanja sredstev za produkcijo slovenskih filmov. Obeta se nov razpis za razvoj scenarijev za žanrske filme, nov manjši razpis za neodvisne filme, mednarodni elektronski mesečni novičnik in podobno, predvsem pa se bodo povečala sredstva za posamezen film. Na redni letni konferenci za novinarje pretekli teden je direktorica SFC Nataša Bučar dejala, da o sredstvih, ki bi jih namenili kinematografom, zaenkrat ne razmišljajo. Na vprašanje glede zapiranja kranjskega kinematografa Moj kino, ki je lani sicer »presegel zastavljene cilje«, kot so zapisali v poslovilnem pismu, pa je odvrnila, da gre vendarle za zaseben kino, torej ne za javno institucijo.

Čeprav je v Sloveniji veliko zasebnih kinematografov, se prav v njih večkrat odvijajo premiere slovenskih filmov in njihova distribucija. Samo v zadnjih nekaj mesecih se je v ljubljanskem Cineplexu tako premierno predvajalo filme, kot so Čao Bela, Gepack (dve zlati roli, vsaj 50.000 gledalcev), Tartinijev ključ (zlata rola za vsaj 25.000 gledalcev), Pa tako lep dan je bil in drugi. Zasebni kinematografi morda res ne delujejo enako kot javni, a to ne pomeni, da se ne morejo iz slovenskega tržišča preprosto umakniti, kar bi pomenilo ne le umanjkanje prostorov za številčnejše premiere, ampak bi tudi zmanjšalo število obiskovalcev kina, ki naenkrat ne bi mogli več hoditi na kar nekaj lokacij za ogled filma.

Do današnje pereče situacije morda ne bi prišlo, če bi v postopek priprave in sprejemanja direktive v slovensko zakonodajo vključili predstavnike kinematografov, ki tokrat še niso spregovorili zadnje besede. Zgled iz tujine namreč kaže, da se da tudi drugače, denimo tako, da državni filmski center s svojimi financiranjem pomaga vsem delom filmske industrije, od zasnove scenarija do projekcij v kinematografih. Sicer se lahko zgodi to, da bo Slovenski filmski center močno podprl filme, ki jih zaradi pomanjkanja komercialnega vidika kinematografi sploh ne bodo hoteli predvajati.

Ob razrezu finančne pogače seveda vsak želi svoj del, a v javnosti se že pojavljajo kritike, da želijo kolektivne organizacije, z AIPA na čelu, prevelik kos, ki do avtorjev ne pride niti v obliki drobtinic. Slednja je leta 2023 razpolagala že z 17.719.236 evrov proračuna, ni pa jasno, koliko od tega zneska je šlo naprej avtorjem. Iz bilance se pa zagotovo da razbrati postavko, kot je denimo ta, da je šlo zgolj za stroške plač zaposlenih in njihove prispevke v tem letu skupno 500.835 evrov. ☞

Vrtci vse dražji, v Umagu brezplačen

Andraž Velkavrh

foto: Loris Primožić

Stroški varstva otrok v vrtcu se za starše iz leta v leto povišujejo tudi v Kopru, kjer je novo leto prineslo prve podražitve. Povsem drugače je na sosednjem Hrvaškem, saj je ta za varstvo otrok, sploh pa v primerjavi s Slovenijo, ena od cenovno najugodnejših držav v Evropi.

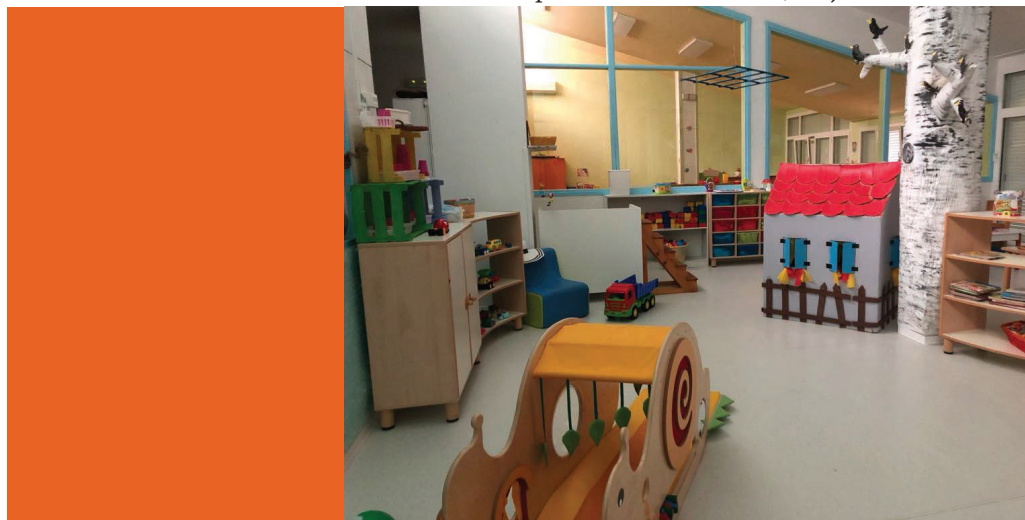
V Kopru je pred dnevi potekala prva občinska seja v letu 2025, kjer so bile predstavljene nove cene programov predšolske vzgoje, ki bodo začele veljati s prvim marcem. Nova mesečna cena vrtcev bo tako glede na lani povišana za 5,3 odstotke, kolikor znaša skupna stopnja inflacije za lansko in letošnje leto. Zneski bodo tako na mesečni ravni višji za deset do štirinajst evrov, najbolj pa bodo to občutili starši otrok prvega starostnega obdobja. Za starše otrok, ki jim občina že krije del cene programa, bo plačilo še naprej za 15 do 20 odstotkov nižje od cene, ki jim je bila določena z odločbo pristojnega centra za socialno delo.

Ekonomska cena vrtcev je v Sloveniji precej višja od Hrvaške, pri nas nekje celo presega 700 evrov na mesec, medtem ko se pri sosedih giblje med 300 in 450 evri na mesec. Mesečni stroški so odvisni od tega, ali se starši odločijo za dnevni (v trajanju od 6 do 9 ur) ali za poldnevni program (od 4 do 6 ur), za koliko stare otroke gre in, za razliko od Hrvaške, od plačilnega razreda staršev.

V enem od koprskih vrtcev so se mesečni stroški v lanskem letu gibal od okoli 42 evrov za otroka v poldnevnem programu, starega med tremi in šestimi leti, ki ima starše v najnižjem plačilnem razredu, pa vse do 522 evrov za otroka v prvem starostnem obdobju, ki obiskuje dnevni program in katerega starši imajo dohodke v najvišjem plačilnem razredu. Ekonomska cena omenjenega vrtca je lani znašala od 440 do 677 evrov, to pa je pomembno, saj so mesečni stroški staršev v najnižjem plačilnem razredu znašali zgolj

10 odstotkov ekonomske cene, medtem ko so stroški staršev v najvišjem razredu znašali kar 77 odstotkov cene. Država pri plačevanju omogoča tudi razne subvencije in druge popuste, ki zmanjšajo zahtevane zneske. Omeniti velja še strošek treh obrokov, ki je v lanskem letu znašal 2,86 evra na dan, od tega 0,43 evra za dopoldansko malico, 2,09 evra za kosilo in 0,34 za popoldansko malico.

Na Hrvaškem je ekonomska cena nižja predvsem zaradi nizkih plač vzgojiteljic, ki pa se iz leta v leto zvišujejo. Za to je poskrbela tudi uvedba nove plačilne valute – evra, ki je pred dvema letoma zamenjal kuno.

Mesečni stroški vrtcev so pri nas še naprej veliko dražji od vrtcev na Hrvaškem, čeprav se povprečna mesečna plača Hrvatov in Slovencev vse bolj približujeta ena drugi. Prejšnje poletje je bila povprečna neto plača na Hrvaškem 1.315 evrov, v Sloveniji pa približno 1.500 evrov neto. Upoštevajoč ta podatek ter upoštevanje hrvaške strategije in modela vrtcev, bi Slovenci mesečno morali za vrtec plačevati največ 140 evrov.

Na Hrvaškem je posebnost tudi ta, da je vrtec v kar 25 mestih zastonj, kar je za trenutne slovenske razmere enostavno nepre-

dstavljivo. Hrvaška na tem področju spada med cenovno najugodnejše države v Evropi, saj je le sedem držav v tem pogledu finančno bolj prijaznih do staršev.

V slovenski Istri je mesečni strošek vrtca približno sto evrov na otroka, nekje malce več, nekje malce manj. Veliko vrtcev daje na voljo tudi možnost pridobivanja subvencije, in sicer za drugega oziroma tretjega otroka. Za drugega otroka v družini lahko starši prejmejo subvencijo med 25 in 50 odstotki polne cene, medtem ko je ta za tretjega otroka med 50 in 75 odstotki. Na Hrvaškem vsi plačujejo isti znesek, saj se plačilni razred in drugi dohodki staršev ne upoštevajo. Po navedbah naše sogovornice so cene vrtcev primerne oziroma celo prenizke, saj so poleg štirih kakovostnih obrokov otroci deležni tudi varnosti, ljubezni, pozornosti ter vsega potrebnega za dobro vzgojo in izobraževanje, kar jim nudijo strokovno podkovane vzgojiteljice. Teh v Istri primanjkuje, saj se vzgojiteljice raje odločijo za drug poklic, ker je plača v vzgojno izobraževalnih institucijah za tako odgovorno delo prenizka.

Staršem otrok s težavami ter tistim iz šibkejših družin hrvaško ministrstvo za delo, družino in socialne politike pomaga s subvencijami. Pomoči pa so deležni tudi tisti otroci, ki gredo prvič v vrtec šele leto pred odhodom v šolo, ko je vrtec obvezen.

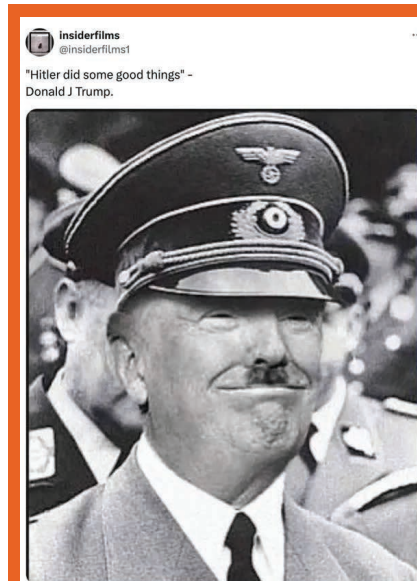
V Umagu je vrtec brezplačen že osem let, stroške pa pokriva občina. Razlog naj bi bil ta, da je Umag bogato mesto, vodilni pa zagovarjajo dejstvo, da ima vsak otrok pravico do vrtca. Sicer pa so vrtci v Istri polni, saj je vpisov več, kot je kapacitet, tako da so skupine celo prevelike, zato gradijo nove vrtce, stare pa prenavljajo.

Morda bi se morali po mestu onstran meje po finančni plati zgledovati tudi v Kopru, saj ima Umag približno polovico manj prebivalcev, njegov proračun pa je bil v letu 2023 še za nekaj več kot polovico manjši od koprskega. “

Projekt 2025: scenarij konservativne revolucije v ZDA

Simon Smole

foto: X, zajem zaslona

Izjave Donalda Trumpa morda niso le medijska provokacija.

V aktualni ameriški predsedniški kampanji, ki ji pričakovano očitajo pomanjkanje vsebinske razprave o politikah, so mediji mrzlično iskali razne škandale in zarote. Izbrskali so dokument, ki potrjuje, da je Trumpov cilj demontaža ameriške demokracije in konservativna revolucija. Oko se jim je zataknilo na nekaj čez 900 strani dolgem načrtu nazadnjaških politik, imenovanem Projekt 2025. Ustvarjanje tega dokumenta naj bi bil ogromen podvig, podprt z 22 milijoni dolarjev iz proračuna možganskega trusta Heritage.

Trump se je v zadnjih tednih kampanje intenzivno otepal očitkov, da je Projekt 2025 v resnici načrt njegovih politik. Sam trdi, da tega programa ne pozna, a njegove prve poteze pričajo o nasprotnem. Dejstvo je, da so pri nastanku Projekta 2025 sodelovali ključni Trumpovi sodelavci in da je on sam leta 2022 dejal, da bo fundacija Heritage za njegovo gibanje pripravila podroben načrt, kako rešiti Ameriko. New York Times je razkril, da je več kot 60 dejanj, ki sta jih Trump in njegova administracija naredila v prvih 23 dneh, vključno z izvršnimi ukazi, v skladu s predlogi v načrtu. Kaj je bilo torej prej? Projekt 2025 ali Trumpov načrt, kako narediti Ameriko spet mogočno? Ali gre za isto stvar?

Projekt 2025 v prvih mesecih prevzema oblasti predvideva odpuščanje na tisoče vladnih uradnikov, ki jih bodo nadomestili s svojimi vojščaki. Kmalu po prisegi je Trump odpravil zaščito delovnih mest za karijerne javne uslužbence in zamrznil zvezno porabo. Odpustil je približno sto tisoč uslužbencev. V krogih blizu novemu predsedniku kroži ideja, imenovana »teorija enotne izvršilne oblasti«, kar pomeni, da bi bila celotna zvezna

birokracija, vključno z neodvisnimi agencijami, kot je Ministrstvo za pravosodje, pod neposrednim predsedniškim nadzorom. Gre za poskus odpravljanja varovalk v sistemu, med katerimi je najbolj znano načelo delitve oblasti. Trump bi na ta način uvedel delovanje po firer – principu, podobno kot je Hitler po demokratičnem priходу na oblast odpravil vse mehanizme demokratičnega nadzora oblasti.

Veliko prahu je dvignilo v projektu načrtovano preimenovanje Ministrstva za zdravje v Ministrstvo za življenje. Tudi ta ukrep je skladen s ciljem Donalda Trumpa in konservativcev, da se omeji reprodukcijske pravice in zaščiti nerojene »otroke« od spočetja dalje. Projekt 2025 predvideva tudi ukinitve ministrstva za šolstvo. Vse pristojnosti glede šolskih programov naj bi bile prenesene na raven posameznih zveznih držav, hkrati pa bi javni denar preusmerili tudi v zasebne in verske šole, zmanjšali sredstva za brezplačne šolske obroke in ukinili programe, ki so namenjeni pomoči pri izobraževanju otrok iz revnih družin. Poseg v to ministrstvo je Trump napovedal kmalu po tem, ko je uradno zmagal na volitvah.

Tudi področje raziskovanja bo podvrženo veliki preobrazbi. Vse raziskave, financirane iz javnega denarja, bodo morale izpolnjevati pogoj »nacionalnega interesa« in »konservativnih principov«. Načrt seveda predvideva tudi zmanjšanje sredstev za raziskovanje podnebnih sprememb. Trump je napovedal zmanjšanje naložb v obnovljivo energijo, jasno je tudi, kako se bo odzval pozivu, naj »ustavi vojno z nafto in zemeljskim plinom«. Gre za ideje, ki jih je Trumpova kampanja navdušeno sprejela in jih je ta potrdil v inavguralnem govoru z besedami: »Drill, baby, drill.« [»Vrtaj, punči, vrtaj!« op. a.]

Načrt postavlja tradicionalno družino

na položaj osrednjega elementa ameriškega načina bivanja in gradi družinsko politiko na razumevanju zakonske zveze in družine, temelječe na »biblijskih načelih«. Konkretno to pomeni ukinitve istospolnih porok, ukinitve ukrepov za podporo enostarševskim družinam, zakonsko prepoved kvot za zagotavljanje enakopravnega položaja žensk, ukinitve programov za promocijo raznolikosti ter odpuščanje vladnih uslužbencev, ki se ukvarjajo s tem področjem. Načrt hkrati vključuje vzpostavitev posebnih akcijskih programov, s katerimi bi preganjali rasizem proti belcem. Ne preseneča, da je Trump skoraj takoj po prevzemu položaja ukinil programe raznolikosti, pravičnosti in vključevanja ter odredil, da bodo vladni oddelki priznavali samo dva spola. V projektu 2025 je posebna pozornost posvečena terminologiji spolov kot delu kampanje zatiranja »prebujene« ideologije. Dokument prav tako poziva k večji izbiri šol – v bistvu subvencioniranju verskih in zasebnih šol z javnimi sredstvi – kar je bil tudi predmet enega od Trumpovih izvršnih ukazov.

Vidimo lahko, da so ključni predlogi Projekta 2025 tvorili osnovo za Trumpove izvršne odredbe – čeprav so v številnih primerih omenjeni tudi v drugih političnih dokumentih, vključno z republikansko platformo in Trumpovim manifestom kampanje Agenda 47. Simbiotično razmerje med aktualnim predsednikom ZDA in Projektom 2025 na številnih kritičnih področjih ni presenečenje. Nekateri predlogi se nanašajo na ukrepe, ki so bili že sprejeti med predsednikovim prvim mandatom, in nekateri avtorji projekta imajo spet pomembne vloge v vrhu zvezne vlade. Celotno najtrdovratnejši konservativci si morda nikoli niso predstavljali, da bo kljub Trumpovemu zanikanju Projekt 2025 postal scenarij njegove vladavine. “

Hvala, Francesco!

Alba – Na valentinovo je v umrl italijanski kemik Francesco Rivella, izumitelj svetovno znanega lešnikovega namaza nutella. Star je bil 97 let. »Oče nutelle« je začel delati v italijanski tovarni sladkarij in čokolade Ferrero leta 1952, dve leti preden je bila na police poslana nutella. Korenine nutelle segajo v povojno Italijo, ko je bil kakav izjemno redka dobrina. Ferrero je pod Rivellovo taktirko skušal to težavo zaobiti s »sladkim namazom, narejenim iz lešnikov, sladkorja in kančkom redkega kakava«, navaja spletna stran nutelle. Predhodnica nutelle se je imenovala »giandujot«, izpeljanka imena »gianduja«, s katero v Italiji označujejo mešanico kakava in lešnikov. V nutello so ga preimenovali precej pozneje, leta 1964, z izpopolnjeno recepturo in prodajo v kozarcih. Namaz so začeli izvažati tudi na tuje trge, kjer je kmalu postal tako priljubljen, da od leta 2007 obstaja celo svetovni dan nutelle, ki ga praznujemo 5. februarja. Rivella je pozneje postal eden od upravnikov podjetja in desna roka Micheleja Ferrera, ki je podedoval družinski posel. Po upokojitvi je živel v Albi, kjer se je posvetil pridelavi sadja in tradicionalni italijanski igri z žogo pallapugno. [rtvslo/nb](#)

Trumpovo ožemanje medijev

Washington – Pod tnalom novega ameriškega predsednika Donalda Trumpa so se znašli tudi največji ameriški korporativni mediji. Slovenskemu zetu se to očitno zelo splača. Tako je moral lastnik ABC News, korporacija Disney, Trumpu zaradi napačne navedbe njihovega novinarja glede Trumpovih sodnih postopkov plačati 15 milijonov dolarjev. Po sodnem pobotanju naj bi Disney denar namenil ustanovitvi Trumpove predsedniške knjižnice, o kateri pa ni še ne duha ne sluha. Trump je tožil tudi televizijsko mrežo CBS. Očita jim, da so predvolilni intervju s Kamalo Harris priredili njemu v škodo (Trump je intervju za to hišo zavrnil), njegov predvolilni sklad pa naj bi bil s tem oškodovan za »milijarde«. Trump za domnevno škodo zahteva povračilo v višini 10

Izraelska vojska je v Gazi uničila skoraj vse mošeje, tudi 1.400 let staro mošejo Omari.

milijard dolarjev, tožbo pa je vložil v teksasem mestu Amarillo, kjer je edini vrhovni sodnik krščanski fundamentalist in močan privrženec Trumpa. Ker mu je po napadih na Kapitol 6. januarja 2021 blokirala spletne račune, pa mu bo Meta, krovna organizacija Facebooka in Instagrama plačala odškodnino v višini 25 milijonov dolarjev. Za opravljanje osnovnega novinarskega poslanstva so »mainstream« mediji kaznovani tudi drugače. Pod poveljstvom novega obrambnega ministra Peta Hegsetha, nekdanj televizijskega napovedovalca na konservativni televiziji Fox News, je Pentagon iz svoje zgradbe oziroma pisarn izselil načeloma politično nevtralne medijske hiše, kot so NBC News, NPR, Politico in New York Times, vanje pa vselil poročevalce New York Posta, Breitbart News, One America News in Huffington Posta. Vsi slednji so poleg skrajno desnim idejam, kot sta odkrit rasizem in belski suprematizem, kajpak naklonjeni tudi

novemu predsedniku. [wsws/wiki/nb](#)

Kurdi na poti k miru?

Istanbul/Aleppo – Kurdistanska delavska stranka, krajše PKK, je sporočila, da njen ustanovitelj Abdullah Očalan pripravlja mirovni načrt za prekinitev sovražnosti med kurdske militantno stranko in Turčijo. Očalan se nahaja v zaporu na otoku Imral južno od Istanbula, kamor so ga turške oblasti zaradi organizacije (tudi oboroženega) boja za avtonomijo Kurdiv leta 1999 »nagradile« najprej s smrtno kaznijo, nato pa z dosmrtnim zaporom. Slovi tudi kot politični teoretik in mislec, za katerega osvoboditev si prizadevajo številne organizacije po svetu, svoj načrt pa naj bi objavil do marca, ko Kurdi praznujejo novo leto. Mirovnim procesom naj bi bile naklonjene tudi turške oblasti, ki so ga, če opusti militantno držo, pripravljene tudi izpustiti. Eden od povodov za pogajanja naj bi bila tudi situacija v Siriji, kjer se z ameriško pomočjo kurdske milice (SDF) spopadajo s Sirsko narodno vojsko, ki pa jih vojaško podpira Turčija. [cradle/nb](#)

Lebensraum za prestižne hotele

Gaza – Palestinsko ministrstvo za verske zadeve poroča, da je bilo v bombardiranih izraelske vojske (poleg 63 tisoč ljudi) v enem letu uničenih 1.109 mošej, kar predstavlja 89 % vseh mošej na območju Gaze. 834 mošej je popolnoma zrušenih z zemljo, 275 pa jih je hudo poškodovanih. Poleg tega je vojska pod povelji skrajno nacionalistične izraelske vlade popolnoma uničila tudi tri krščanske cerkve. Največji dobavitelj »težje« vojaške opreme izraelske kolonialne države sta še vedno ZDA (69 %) in Nemčija (30 %). [cradle/bbc/nb](#)

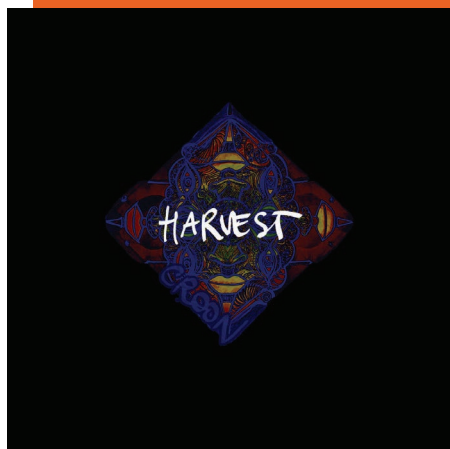
Za osvoboditev kurdskega vodje Očalana si prizadevajo številne humanitarne in aktivistične organizacije po svetu. Na fotografiji novinarska konferenca v okviru mednarodne kampanje za njegovo osvoboditev, na kateri so sodelovali profesor Rastko Močnik, nekdanji varuh človekovih pravic Matjaž Hanžek, profesor Andrej Kurnik in novinar Matej Kavčič. PLAC Ljubljana, oktober 2023

CROON - Harvest

(2024, samozaložba)

Brigita Gračner
podoba: Croon

Približno deset let je moralo miniti, da se je štiričlanska ženska skupina prebila do svojega prvenca. Kvartet je vmes doživel nekaj rošad, sploh na bobnarski bateriji, sedanja skupina pa se je ustalila med korono. Odigrala je že kar nekaj živih nastopov ter se oblikovala kot polnokrvni bend, ki vadi na ljubljanski Metelkovi. Ne zgolj vadi, temveč tam tudi deluje. Posamezne članice so namreč del tamkajšnjega kolektiva in se različno globoko oziroma različno aktivno vključujejo kot izvedbenice, šankistke, tonske tehnice, organizatorke dogodkov in zborovodkinje. Slednje je potrebno omeniti, saj se avtonomni, navsezadnje pa tudi aktivistični metelkovski prostor kaže tudi v tekstih skupine, ki segajo od družbenih kritik do osebnoizpovednih anekdot. Včasih pa je oboje tudi združeno.

CROON sestavljajo Tina Mirošič na vokalni in kitari, Maja Pahor na basu, Petra Hrovatin na klaviaturah in Pia Skušek na bobnih, čeprav instrumente pogosto tudi menjajo ter večglasno zapojejo. Gre za eno redkih rock zasedb pri nas, ki vključuje zgolj ženske članice. Na sceni obstaja kar nekaj vodilnih pevk, sicer pa zgolj trio Pinke Panke – ki je, kot že ime pove, punkovsko našpičen – in pa metalke Hellcats. Zato je tovrsten zabeležek na albumu, sploh v stilu kitararskih linij, še posebna pridobitev za slovensko sceno.

Glasbenice se sicer ne lotevajo ničesar presenetljivo novega. Druži jih ljubezen do različnih zvrsti rocka – klasičnega, psihedeličnega, garažnega, grunge – in njegovih drugih odvodov ter bluesa. V ospredju oziroma sredici je močan in volumensko prodoren glas, ki ga obdaja premišljena instrumentalna ovojnica. Oboje se je desetletje pililo do preprostih, vendar aranžmajskega lepo zaključenih skladb. V tej lahkotnosti in neposrednosti pa vseeno pogosto presenetijo z mnogimi stopničkami z menjavo ritmike. Vsaka skladba bi lahko postala samosvoja popevka, lahko pa zaradi različnih razlogov izpostavimo vsaj avtoričin najljubši izbor. Med njimi je najbolj hipijevska *Happy Stuff*. S solazami ter večglasji z lahkoto spomni na kakšno woodstockovsko zasedbo. Sorazmerno mikaven je denimo *Contrast*, saj iz klasičnega bend zaplava v bolj indie in shoegaze rock vode in zato deluje nekako najbolj svež in sodoben. Med izstopajočimi pa je tudi prva skladba *Rivertown*. Je najdaljši komad plošče, ob katerem lahko najdlje plavamo pri poslušanju, hkrati pa je tudi najbolj čustveno melanholičen. Mogoče bi ga celo raje poslušali ujetega nekje bolj proti sredini ali koncu dolgometraža.

Na albumu torej najdemo devet melodičnih komadov v angleškem jeziku, ki prijetno vabijo k poplesavanju ter prepevanju poleg poslušanja, k čemur so v objavi na družbenih omrežjih pozvale tudi same članice. Delile so namreč vsa besedila, ki jih bodo z veseljem slišale tudi s strani publike na koncertih. Ravno v živih nastopih pa so CROON prav tako izredno močne – profesionalne a hkrati energične in sproščene. Gotovo se jih splača poslušati v obeh verzijah. Naj s *Harvest* žanjejo čim več uspeha! “

Mustrovo leto

Pia Nikolič
foto: Bor Slana, STA

Nehvaležno je poustvarjati dela velikana slovenskega stripa in animacije Mikija Mustra. Sam je svoj medij namreč izmojstril in temu namenil ure in ure dela, morda celo kakšno preveč, saj je veljal za pravega deloholika. Nič čudnega torej, da mu nekajmesečni projekti ne sežejo niti do gležnjev.

Letos si obetamo še vrsto dogodkov v zvezi z deli tega leta 2018 preminulega akademskega kiparja. Kot vsakič ob takšnih obletnicah, pa jih bo verjetno vrsta takšnih, ki bodo bolj kot ne prisilno narejeni, samo zato, da bodo. Nenazadnje se to zgodi vsakič, ko komu posvetijo kakšno leto. Njemu posvečeni dve umetniški deli temu opisu žal večinoma ustrezata.

Že lani jeseni smo si lahko ogledali animirani film *Skok v prihodnost*, ki se večinoma drži zgodbe istoimenskega stripa iz leta 1971. Scenarij pravzaprav najbolj šepa ravno na mestih, ki od njega odstopajo. Najbolj očiten manko financ pa se kaže v okorni 3D animaciji, ki je videz glavnih protagonistov, kot je škilasti Lakotnik, ne izboljša. Škoda, da se ustvarjalci niso raje držali dvo-dimenzionalne animacije črnobelega izvirnika, kot jo Zvitorepec doživi, ko pade v nezavest.

Začetek februarja pa je v Slovenskem mladinskem gledališču luč sveta že ugledala tudi nova gledališka predstava za otroke *Dogodivščine Zvitorepca, Trdonje in Lakotnika: Trije mušketirji*, ki tako kot prej omenjena animacija najbolj zgreši prav tam, kjer se od stripa preobrne v iskanje novih rešitev, v tem primeru drugačnega, a povsem nepotrebne konca. V predstavi sicer lažje najdemo svetle trenutke kot v animaciji. S svojo igro namreč posebej izstopa Janja Majzelj v vlogi Joža Gulikože, ki za razliko od ostalih glavnih igralcev ne nosi maske, poveznjene čez glavo. Trdonjeva mimogrede izgleda, kot da je želva, ki oči nosi kot Miki Miška ušesa.

Igralci treh glavnih junakov so svoje vloge gibalno opravili solidno, sploh ker so morali večino svoje telesne mimike uprizoriti brez obraza. Pravzaprav je zares neposrečena le izbira dokaj nedoživete Daria Varge, ki pa kot mladi princ nikakor ni mlajši od svojega očeta, starega kralja, ne po videzu ne po obnašanju.

Za največji problem pa se je ponovno izkazal scenarij in rep-like, za katere so si igralci morda vzeli preveč časa, čeprav je gledališka igra namenjena otrokom. Stripi so bili sicer narisani bolj za odrasle oziroma za več generacij, kar je morda prvi problem režiserjev v razumevanju teh del in njihovih interpretacij.

So se pa v SMG inovativno poigrali z ozadji, ki jih, razen v prvih nekaj epizodah, Muster skorajda ne upodablja. S pomočjo umetne inteligence so namreč poustvarili bolj detajlna in bogatejša ozadja v stilu striparjeve risbe, ki so jih nato projicirali na nekaj belih platen, ki poustvarijo vtis gledanja stripa. Poleg tega ozadja v nekem trenutku tudi izklopijo in jih uporabijo še z druge strani kot podlago za senco in krajši odsek uporabe tehnike senčnega gledališča.

Raje kot animacijo si torej oglejte predstavo, pri kateri obstaja možnost, da je šlo le za slab izvedben dan. A pravo ljubezen lahko odkrijete le v stripih. “

Polfinale lige prvakov

Kluba obeh najboljših slovenskih namiznoteniških igralcev, Saarbrücken Darka Jorgića in Suchedniow Denija Kožula, sta se uvrstila v polfinale lige prvakov. Prvega je v četrtfinalu z dvema zmagama 3:0 izločil francoski Hennebont, Kožulovo moštvo pa je z 2:1 dobilo poljski obračun proti Działdowi. Tudi sam Kožul je dobil odločilni dvoboj proti Jakubu Dyjasu, ki ga je premagal že v povratni četrtfinalni tekmi. Hrastničan Jorgić, ki s svojo ekipo brani naslov prvakov, pa je s 3:0 ugnal Rusa Leva Kacmana.

Na 10 kilometrov pol minute hitreje

Klara Lukan je v teku na 10 kilometrov v sklopu maratona v Castellonu pri Valencii s časom 30 minut 26 sekund zasedla sedmo mesto in s tem za skoraj pol minute popravila svoj prejšnji slovenski rekord v cestnih tekih in obenem za šest sekund zgrešila evropski rekord. Lukan je prejšnji najhitrejši slovenski dosežek na tej razdalji tekla 24. novembra lani v Milanu. Pred dvema tednoma pa je v Monte Carlu na pet kilometrov osvojila tretje mesto in s časom 14:45 za 37 sekund izboljšala svoj prejšnji slovenski rekord. S tem je izpolnila tudi normo za slovensko prvenstvo, ki bo septembra v Tokiu. Je tudi državna rekorderka na večini tekov na daljših razdaljah, v teku na 2.000 metrov (5:4,91), 3.000 metrov (8:44,8), 5.000 metrov (15:01,37) ter cestnih tekih na 5 in 10 kilometrov. Le v teku na 10.000 metrov na stadionu je rekorderka Helena Javornik, ki je na olimpijskih igrah v Atenah tekla 31:06,63. Lukan na obeh velikih dvoranskih tekmah marca letos na Kitajskem (SP) in Nizozemskem (EP) sicer ne bo nastopila, jo pa sredi aprila čaka evropsko prvenstvo v cestnih tekih v Belgiji.

To niso sanje, to ni več Andrej

Slovensko žensko teniško reprezentanco je po desetih letih zapustil selektor Andrej Kraševac. Na aprilskem turnirju Billie Jean King v Litvi se bo kot vršilec dolžnosti selektorja preizkusil Iztok Kukec, po zaključku tega tekmovanja pa bo Teniška zveza objavila razpis za novega selektorja. Kraševac se je za odstop odločil iz osebnih razlogov. Reprezentanco pa je od leta 2015, ko je prevzel vodenje, iz 64. mesta na svetovni lestvici privlekel do 16.

(Iz)padli namesto kegljev

Na povratnih tekmah četrtfinala kegljaške ekipe prvakov sta slovenska predstavnika, Calcit pri ženskah in Triglav pri moških, izpadla iz tekmovanja. Kegljačice Calcita so na domačem kegljišču dosegle neodločen rezultat (4:4) z ekipo iz Nemčije, s katero so prvo tekmo izgubile (2:6). Enako se je zgodilo kranjskemu Triglavu, ki je sicer premagal

PETER KASTELIC/AZS

Klara Lukan na tekmi v Španiji.

hrvaški Mertojak s 6:2, a je prvo tekmo izgubil z 1:7. Za njihovo ekipo so točke prispevali Franci Velišček, Denis Pašič, Žiga Požar in Tomaž Žvanut. Pri Kamničankah pa sta uspeli zmagati le dve tekmovalki. Nataša Radič je premagala Pio Kohler s 3:1, Lea Drnovšek pa je bila z istim izidom uspešnejša od Friederike Schulz.

Dober vikend za košarkarice

Slovenske košarkarice so se pretekli konec tedna izkazale tudi na klubski sceni. Teja Goršič je za zmago svojega kluba CSM Constanto na gostovanju proti Sepiju (82:76) dosegla 20 točk in šest skokov ter eno podajo. Constanta je trenutno na četrtem mestu lestvice in zaostaja dve zmagi za vodilno ekipo Municipal Targovisteste, za katero igra nekdanja reprezentantka Eva Rupnik. Eva Lisec pa je s štirimi točkami, štirimi skoki in tremi podajami za Jekaterinburg z 93:72 ugnala Jenisej. Zmage so dosegle tudi Teja Oblak z ekipo Hradec Kralove, Zala Friškovec s Soptonom v madžar-

ski ligi, Lea Debeljak z Mechelen v belgijskem prvenstvu, Hana Ivanuša s Hamar na islandskem in Maruša Seničar s Saarlouis na nemškem. Slovenska reprezentanca si je sicer že zagotovila tudi uvrstitev na evropsko prvenstvo.

Srebrna mladina

Slovenija se je na letošnjem zimskem Olimpijskem festivalu evropske mladine v gruzijskem Bakuriani razveselila srebrnega odličja Ajde Špitalar, ki je nastopila v biatlonskem šprintu na šest kilometrov. Še osem drugih športnikov se je uvrstilo med najboljšo deseterico. Špitalar je poleg tega osvojila še četrto mesto na 10-kilometrski biatlonski preizkušnji. V mešani biatlonski štafeti (4 x 6 kilometrov) pa je bila skupaj z Drejcem Megličem, Jako Pilarjem in Niko Pelan šesta. Slovenijo je na festivalu zastopalo 16 športnikov in 14 športnic, ki so nastopili v šestih panogah. Poletni Olimpijski festival evropske mladine, ki se bo začel 20. julija pa bo letos povabil v Skopje.

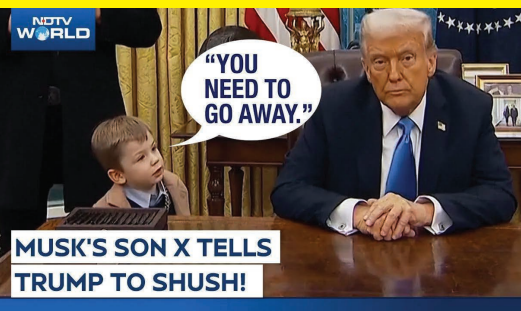

KATJA KODR/STA

Andrej Kraševac se poslavlja.

Res je! Uredništvo Ropotala, do pisarniških vrat napolnjeno s satiriki, provokatoricami, črnimi humoristi, paranoiki in parodistkami, priznava, da komaj dohiteva svetovno dogajanje. Še več, vsako uro je na mizah uredništva toliko vsebine, da je ne moremo niti presnavljati niti je bralcem predstaviti v prebavljivi obliki. Zato smo v posebni rubriki »Saj je res, pa je!« izbrali novice, ki nekega blaznega tretmaja s strani uredništva Ropotala niti ne potrebujejo. Ker so vse, žal, resnične.

>> Biti »cimer« je res lepo poslanstvo. To najboljše vesta odslej najbolj razvpita cimra na svetu: Donald Trump in Elon Musk. Slednji se je amerškemu predsedniku »ušulil« kar na slovito posestvo Mar-a-Lago, kamor Trump vabi ugledneže in druge bogataše. Kaj si misli Melanija o dvojici, ki uganja vragolije, kot da je ušla iz kakšnega ameriškega najstniškega filma, je še vedno državna skrivnost, so pa mediji že večkrat potrdili, da Musk brez zadržkov »uletava« Trumpu v hišo, še posebej na zasebne večerje Trumpa z drugimi digi-kripto mogotci. Tak odnos je lahko, kot vemo iz lastnih študijskih dni, zelo spolzek. Prej ali slej bo napočil dan, ko se bo treba odločiti, kdo bo pomil posodo ... Do napetosti med cimroma pa očitno že prihaja, kar dokazuje zdaj že slavna izjava štiriletnega sina Elona Muska po imenu X, ki je pred kamerami svetovne javnosti predsedniku najmočnejše države na svetu zabrusil, da »ni noben predsednik« in ga po domače »nekam poslal«. PRESS

>> S težkim prekletstvom korupcije je obremenjena prav vsaka država. A v večini držav so tisti, ki se največ ukvarjajo s korupcijo – odvetniki – lepo tiho in se večinoma ne oglašajo v javnosti, tudi če jih ta pokliče po telefonu. Tu je spet svojevrsten unikum država Srbija, saj so se množičnim protestom pridružili ravno odvetniki. Morda jih vodijo dobri nameni, možno pa je tudi, da vsega niso tako dobro premislili: od česa bodo namreč živeli, če se korupcijo kar naenkrat preprosto ukine? PRESS

Saj je res! PA JE!

>> Marsikdo je debelo pogledal (in preveril suhost spodnjic), ko je bivša estonska premierka, po svojih spornih izjavah slovi-ta Kaja Kallas, nedavno pribila, da je treba »grozne Ruse ome-jiti tudi v vesolju«. Pri svojem običajnem rovarjenju je namreč uporabila besedno zvezo »ruske anti-satelitske rakete«, ki da grozijo svetovnemu miru, s tem pa je v nas zopet zbudila skoraj pozabljene vizije o post-apokaliptični, Mad-Max prihodnosti, obenem pa Rusijo spet postavila na pravo mesto kot Prvega sovražnika Zahoda. A se resnica, kot ponavadi, rada vsaj čisto malo skriva v senci. Prvotno paniko in navite živce smo pomirili šele, ko smo na spletu prebrali, da ima Rusija sicer res rakete takšnih sposobnosti, imajo jih pa tudi ZDA, ki beležijo prvo uspešno sestrelitev – lastnega – satelita (leta 1985). Svoje pa sta z veselja sklatili tudi Kitajska in nedavno še Indija. Kaja nas je spet zastonj (ali zanalašč) strašila. PRESS

>> Vendar moramo končati v naši »šentflorjanski« dolini. Pri Solkanu je neimenovani tovornjakar zopet skušal premakniti železniški nadvoz, kajpak kar s kamionom. Tokrat mu je nadvoz uspelo premakniti za celih 20 centimetrov; decembra mu je sicer šlo bolje, ko je z drugačnim kamionom konstrukcijo uspel premakniti za kar 40 centimetrov. Slovenija je očitno dežela drugih priložnosti, saj mu prvič nihče ni vzel izpita, tako da je lahko praktično vajo ponovil nemoteno, druga priložnost pa se mu morda nasmiha tudi pri izbiri novega kariernega področja – arhitekture. PRESS

Nov trend je obnorel najbolj ponosne moške

>> Presenečajo tudi odločitve ponosnih zahodnih belih moških, ki imajo dobre stare patriarhalne ideje in ostro ločujejo med dvema(!) spoloma: moškim in ženskim. Nekateri so šli celo tako daleč, da so si iz strahu, da ne bi izpadli preveč »ženstveno«, začeli briti – trepalnice. Ta, morda obupan poskus, kako v spolno(stno) očitno popolnoma zmedenem svetu obdržati nekaj zdravega šovinizma in »moškosti«, je že ogrel splet, dežurni skeptiki pa se sprašujejo, kdaj si bodo omenjeni »možje« začeli odstranjevati prsne bradavice (češ, za kaj jih pa rabijo) ali celo nohte (da jih ne bi kdo pomotoma »po-farbal« s kakšnim lakom). PRESS

>> Neka slovenska državna tožilka se pritožuje, da ji je policija ukinila osebno varovanje (vpletena je namreč v neke hude kriminalne primere), a ji pri tem ni jasno, da je najboljša zaščita takšna, da se je ne opazi oziroma, da morebitnim napadalcem ni vidna. Da je točno tako in da jo še vedno varuje, namreč še vedno trdi ravno policija, ki pa ima sedaj, ko ji je decembra sredi slabega vremena in toče krogel umrla glavna priča (v istem hudem kriminalnem primeru), druge težave. Ampak to je že tretja zgodba. PRESS

lahek

	6			9				1
3				7	1	4		
	1	4				9	8	
5		2		1		6	3	
	8	1				2	4	
	4	3		5		7		9
	3	6				8	2	
		5	3	6				4
4				8			5	

srednji

								3
3		8		9		5		7
5				6			9	2
	3				2			9
		6		5		7		
1			4				6	
4	5			2				1
6		3		8		9		5
9								

težji

	7					2		1
	9	1					6	
8		3						
1			8	3				
	8	5		1		9	3	
				9	6			4
						7		5
	6					8	1	
5		7					4	

žleht

	9				7			
			3	8				
	6	4					7	3
		9			4			2
2				1				8
3			7			9		
6	2					1	9	
				9	6			
			1				5	

KOLOFON

Časopis Megafon
Izdaja: AK NET,
telekomunikacije, d.o.o.
Prešernova ulica 4a, 6310 Izola
ISSN: 2820-5782
Tisk: Tiskarna Salomon
Naklada: 20.000
Glavni urednik: Željko Urumović
Urednica časopisa: Pia Nikolič
Oblikovanje & naslovnica:
Nejc Bahor
Lektura: Eva Brajković
E-pošta: urednik@megafon.si

**Ne zamudite aktualnih
vsebin časopisa,
spletne strani in televizije Megafon!**
**Prijavite se na
tedenski obvestilnik:
obvestilnik@megafon.si**

REDAKCIJA ZA SKRAJNI
CINIZEM PREDSTAVLJA:

Popolno življenje

PIŠE & RIŠE: KUNTA

